

Stödpersonsprojektet 2002-2004

Finlands svenska handikappförbund r.f.

Möjligheter till delaktighet, gemenskap och en meningsfull fritid
för personer med funktionshinder

FSH/Stödpersonsprojektet
Helena Blomqvist
www.handikappforbundet.fi/spp

ÖVERSIKT

Stödpersonprojektet är ett treårigt samarbetsprojekt, vars moderorganisation är Finlands Svenska Handikappförbund r.f. Projektets syfte är att etablera en välfungerande stödpersonverksamhet för svenskspråkiga handikappade i Mellersta Nyland. Med verksamheten vill man förbättra livskvaliteten hos personer med funktionshinder genom att skapa möjligheter till socialt deltagande och en meningsfull fritid. Den verksamhetsmodell, som utprovas kan senare spridas till övriga Svenskfinland. Projektet finansierades i huvudsak med RAY-medel. En projektledare anställdes deltid hösten 2002 med uppgift att kartlägga stödpersonsbehov och -utbud, rekrytera och utbilda 30-40 nya stödpersoner per år, söka samarbetspartners, nätverksmodeller och skapa en fungerande verksamhetsmodell. Lednings- och projektgruppens medlemmar fungerade både som administrativt stöd och som resurs bl.a. i stödpersonutbildningen.

Arbetet kom igång med att skapa kontakter, kartlägga nuläget och möjligheter till samarbete med olika organisationer, att förbereda utbildning, bearbeta material och att gå ut med information i offentligheten. De egentliga verksamhetsåren satsade man på att testa olika sätt att informera, rekrytera, utbilda och förmedla stödpersoner.

Stödpersonverksamheten har traditioner i huvudstadsregionen på svenskt håll bl.a. i Röda korsets vänverksamhet, församlingarnas besökartjänst, handikapporganisationernas referens- eller kamratstöd och synskadeföreningens syntjänst med ledsagarförmedling. Organisationsanställda (FDUV, församlingens handikappdiakoni) har tidigare ordnat enstaka stödpersonskurser i samarbete med Arbis för utvecklingsstörda och personer med mental ohälsa. Kommunernas socialarbetare har främst förmedlat och gjort beslut om ersättningar till stödpersoner. I allmänhet har det då varit fråga om självständigt boende personer med utvecklingsstörning eller fysiska funktionshinder. Lokalt samarbete förekommer på mindre orter mellan organisationerna i att arrangera stödpersonskurser. Alla organisationer uppgav att nyrekryteringen är deras främsta problem och att det finns ett stort behov av unga personer och män. Kurserna uppgavs ha få deltagare, svinnet är stort efter utbildningen och förmedlingsverksamhet lider av resursbrist.

Stödpersonsbehovet är stort i alla handikappgrupper, men har traditioner och är tydligast kartlagt hos personer med utvecklingsstörning och personer med mental ohälsa i rehabiliteringsskede. Ungdomar med dolda handikapp har ett stort latent behov av stödpersoner. Svårt fysiskt handikappade personer får ofta beslut om anställning av personlig assistent i stället för stödperson. Stödpersonrollen blir olika beroende på handikapp och livssituation. Det är önskvärt att brukaren själv upplever stödpersonsbehov, men ofta kan det också vara en anhörig eller professionell som tar initiativ till att skaffa en stödperson.

Projektet prövade på en utbildningsmodell med frivilligarbete som en del av studier. Ett koncept med frivilligarbete som en berikande del av studierna erbjöds till olika utbildningsenheter. Studeranden fick enligt överenskommelse med egen utbildningsenhet studieveckor genom att delta i kursen och genomföra praktikdelen som stödperson. Kursen räknades som valbar eller fritt valbar kurs för studeranden och var öppen även för andra utifrån. Innehållet bestod av en teoridel med sakkunniga föreläsare från olika handikapporganisationer och en praktikdel med stöd av arbetshandledning i grupp. Innehållet var upplevelsebaserat och utgick från brukarnas och projektets behov av frivilligarbetare, men formades efter utbildningsenheterna olika behov för att kunna väcka intresse. Modellen prövades i sex olika svenska utbildningsenheter i Nyland.

Den prövade utbildningsmodellen fungerar med tanke på rekrytering av unga stödpersoner för kortare perioder. Responsen från utbildningsenheterna har varit positiv och utbildningsmodellen går att utveckla vidare i samarbete. Studeranden upplevde sina erfarenheter av stödpersonrollen som positiva för utveckling av sin framtida yrkesroll. En del studeranden fortsatte med den etablerade stödpersonskontakten ännu efter avslutad praktik. En kartläggning av brukarnas erfarenhet av verksamheten saknas.

Stödpersonprojektet har fått publicitet i media. Brukarna har fått information, kontaktnät har byggts upp, samarbetsformer har tagit form mellan handikapp- och patientorganisationer och

offentliga sektorn. Ramarna för verksamheten har byggts upp. Under dryga 2 år har projektet rekryterat 93 stödpersoner och förmedlat 68, av vilka 56 var studeranden. Tills vidare har man tillgodosett 60 % av det under projektets gång uppkomna stödpersonsbehovet. Utbildning av nya stödpersoner har skett i samarbete med yrkesinstitut, yrkeshögskolor och en högskola i Nyland. Informationsmaterial har bearbetats och finns både i pappersform och på hemsidan. Fungerande stödpersoner har deltagit i studiedagar och arbetshandledning i grupp.

Projektet har lyckats med att rekrytera unga men också många äldre stödpersoner. Trygghet och kontinuitet i stödpersonförhållandena är avgörande kvalitetskriterier för många stödbehövande och/eller deras nätnätverk. Behov av stödpersoner med livserfarenhet och en stabil livssituation var större än utbudet. En stor satsning i marknadsföring och samarbete borde fortsätta för att tillgodose detta behov. En centrerad gemensam svensk stödpersonsrekrytering och förmedling sparar på resurser i små handikappföreningar och underlättar t.ex. socialarbetarnas arbete på offentliga sektorn i att söka fram lämpliga stödpersoner åt sina klienter. Förmedlingen sker både genom förmedlare och kontaktpersoner i andra organisationer och direkt till brukaren. Kontrakt med socialservicebyrån rekommenderas ifall den stödbehövandes serviceplan bör ses över eller stödpersonen vill ha arvoden eller ersättningar för sina utgifter. Uppdatering av olika kontaktuppgifter behövs för att kunna informera stödbehövande. Tröskeln till att få kontakt med rätta förmedlare skall vara låg för såväl stödpersonsaspiranter som stödbehövande

En heltidsanställd koordinator behövs också i fortsättningen för att upprätthålla och utveckla stödpersonsverksamheten. Koordinatören behövs som länk mellan aktörer i olika organisationer. På basen av goda erfarenheter och resultat vill man säkerställa en fortsättning på verksamheten och det samarbete som byggts upp. Det unika i detta projekt är ett brett svenskt samarbete mellan olika handikapporganisationer och andra organisationer både på offentliga och på tredje sektorn. En förutsättning för att projektet växte var den innovation, det fördomsfria stöd och den tillit, som fanns hos ledningen och samarbetsparterna.

Innehåll

1. PROJEKTETS BAKGRUND	5
2. PROJEKTETS UTGÅNGSLÄGE	6
2.1. Utgångsläge	
2.2. Målsättning	
2.3. Målgrupp	
3. PROJEKTETS GENOMFÖRANDE	7
3.1. Kartläggning av stödpersonsbehov	8
3.2. Kartläggning av stödpersonverksamhet i olika organisationer år 2002-2003	9
3.2.1. Kommuner	
3.2.2. Församlingar	
3.2.3. Finlands Röda Kors	
3.2.4. Handikapporganisationer	
3.2.5. Övriga fritids- och medborgarorganisationer	
3.3. Rekryteringsmetoder	11
3.4. Utbildning	12
3.5. Förmedling	13
3.6. Försäkring av stödpersoner	14
3.7. Stöd, uppföljning och fortbildning	14
3.7.1. Arbetshandledning	
3.7.2. Fortbildning och nätverksträffar	
3.8. Samarbete	15
3.8.1. Projekt- och ledningsgruppsmöten	
3.8.2. Övrigt samarbete	
4. PUBLICITET OCH INFORMATION	16
5. RESULTAT	16
5.1. Stödpersonsbehov	
5.2. Rekrytering av nya stödpersoner	
5.3. Utbildningsresultat	
5.4. Förmedlade stödrelationer	
6. PROJEKTETS INNOVATIVA ELEMENT	19
6.1. Rekryterings- och utbildningsmetoder	
6.2. Samarbete	
7. PROJEKTETS UTMANINGAR OCH REKOMMENDATIONER	21
7.1. Kartläggning av stödpersonsbehov	
7.2. Rekrytering	
7.3. Utbildning	
7.4. Förmedling	
7.5. Samarbetsmodell	
7.6. Förslag till fortsättning	
7.6.1. Spridning	
7.6.2. Organisering av fortsatt verksamhet	
7.6.3. Finansieringsförslag	
8. PROJEKTETS FINANSIERING OCH BOKSLUT	25

Litteratur

Bilagor

1. Enkät till socialarbetare
2. Exempel på stödpersonskurser
3. Stödpersonskontrakt

Stödpersonsprojektet 2002-2004

1. PROJEKTETS BAKGRUND

Finlands Svenska Handikappförbund r.f. startade år 2002 ett treårigt stödpersonsprojekt i samarbete med:

- Centralen för gemensamt församlingsarbete/Handikappdiakonin i Helsingfors kyrkliga samfällighet
- Förbundet De Utvecklingsstördas Väl r.f./Steg för Steg
- Finlands Svenska Psykosociala Centralförbund r.f./Helsingfors psykosociala förening Sympati r.f.
- Helsingfors södra mentalvårdsdistrikt och Helsingfors södra socialcentral.

Projektet finansierades i huvudsak med försöks- eller utvecklingsunderstöd från RAY (130 000 €)

Projektledare Helena Blomqvist anställdes 1.9.2002 med ansvar för projektets genomförande. Arbetstiden var 20 h/vecka under det första verksamhetsåret och utökades till 30 h/vecka från hösten 2003. Arbetsrum och möjlighet till grupputrymmen hyrdes av Helsingfors Psykosociala Föreningen Sympati r.f. på Eriksgatan 8 i Helsingfors.

För projektplanering och uppföljning ansvarade en ledningsgrupp, bestående av:

Ulf Gustafsson, generalsekreterare/Finlands Svenska Handikappförbund r.f.

Kristina Jansson-Saarela, diakonissa för handikappdiakonin/Helsingfors kyrkliga samfällighet, Centralen för Gemensamt församlingsarbete

Marita Mäenpää, utbildningssekreterare/Förbundet De Utvecklingsstördas Väl r.f.

Pia Nummelin, regionsekreterare i södra Finland/Finlands Svenska Psykosociala Centralförbund r.f. Maria Winqvist från våren 2004

Projektgruppen, med sakkunniga från olika organisationer representerar brukarsynvinkel, behov, organisering av förmedling och utbildning.

Ledningsgruppen i sin helhet

Maria Ek, ansvarig för handikapparbetet/Helsingfors stad Södra socialvårdscentral till våren 2003, vikarie Johanna Silvennoinen

Monica Nordling-Ekholm, konsulterande specialsjukskötare/Helsingfors södra Mentalvårdsenhet

Maria Winqvist, regionsekreterare för södra Finland/Finlands Svenska Psykosociala Centralförbund r.f., från våren 2004

Sonja Karnell, Aspa till våren 2003

Karin Freudenthal, hemvägledare Helsingfors stad Södra Socialvårdscentral från hösten 2003

Ingalill Peldán, verksamhetsledare/Helsingfors Psykosociala förening Sympati r.f.

Lisbeth Hemgård, ordförande/Finlands Svenska Asperger- och Autismförening r.f.

Pia Furu-Backholm, regional verksamhetssekreterare/FDUV

Margaretha Holmberg, verksamhetssekreterare/Helsingfors Psykosociala förening Sympati r.f.

2. PROJEKTETS UTGÅNGSLÄGE

2.1. Utgångsläge

Behovet av stödpersoner är stort enligt en förfrågan som Helsingfors psykosociala förening Sympati r.f. riktade före projektstarten till sina medlemmar i Helsingfors med omnejd. Förbundet de utvecklingsstördas väl r.f. gjorde år 2001 en kartläggning av stödpersonsbehov hos hyresgäster, som bor i grupp- eller på stödboende i Mellersta Nyland. Över 70 personer önskade sig en stödperson.

Stödpersonskurser för personer med mental ohälsa påbörjades redan år 1966 i Helsingfors på svenskt håll. Motsvarande kurser för personer med utvecklingsstörning påbörjades 1998. Verksamheten bedrevs i huvudsak på initiativ av diakonissan för handikappdiakonin, Kristina Jansson-Saarela på Centralen för församlingsarbete i Helsingfors, senare även i samarbete med Arbis i Helsingfors. Enligt en arbetsgrupp, som bestod av representanter för kommun, församlingar och medborgarorganisationer konstaterades det att en fungerande organiserad stödpersonsverksamhet i större skala utan en anställd person vars uppgift är att koordinera verksamheten inte är möjlig.

2.2. Målsättning

Projektets målsättning är att förebygga utslagning bland handikappade personer och förbättra möjligheter till socialt deltagande och en meningsfull fritid för personer med handikapp genom att skapa en svenskspråkig fungerande vän- och stödpersonsverksamhet.

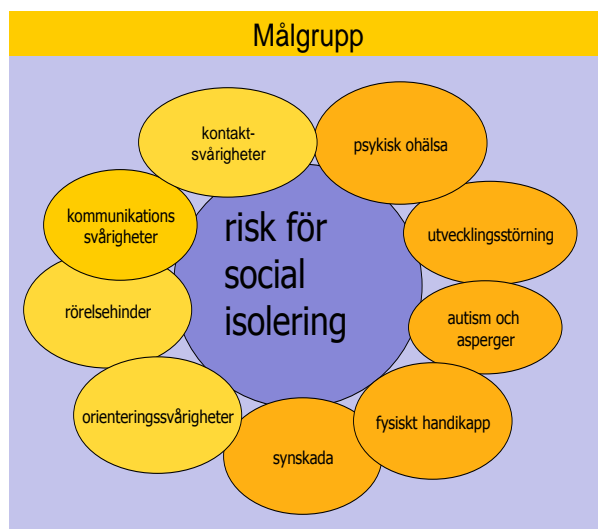
Genom stödpersonsverksamheten vill man stöda de handikappade till att leva ett självständigt liv, vidga den handikappades nätverk och peka på nya möjligheter. Det centrala temat är att förbättra den egna aktiviteten och utvidga det egna livsområdet.

Delmål och handlingsplan

- Utredning av stödpersonsbehovet i Mellersta Nyland
- Uppskattning av antalet aktiva stödpersoner inom olika organisationer och hur deras verksamhet kan stödas av projektet
- Kartläggning av nya potentiella stödpersonsgrupper och en uppskattning hur de kunde engageras i stödpersonsverksamheten en kortare eller längre period
- Rekrytering och utbildning av 30-40 nya stödpersoner per år
- Samordning av olika existerande vän/stödpersonsverksamheter
- Kontinuerlig kontakt till stödpersoner och de stödbehövande
- Utarbetning av en gemensam verksamhetsmodell med kommunerna, handikapporganisationerna och församlingarna (köptjänster, arvoden utbildning)
- Att etablera stödpersonsverksamhet till en integrerad, fungerande del av det övriga handikapparbetet

2.3. Målgrupp

Till projektets målgrupp hör personer med olika former av rörelsehinder, utvecklingsstörning, synskador, psykosociala problem och andra osynliga handikapp som innebär risk för social isolering. Det kan vara fråga om personer med t.ex. kontaktsvårigheter, kommunikationssvårigheter, rörelsehinder, orienteringssvårigheter eller annan

oförmåga att ta initiativ till att bryta sin ensamhet. Speciellt vill man rikta verksamheten till unga personer i brytningsåren och stöda dem som bor ensamma. Målgruppen, de stödbehövande kallas också i texten för brukare.

Med stödperson avses här en frivilligarbetare, vars uppgift är att fungera som ett medmänskligt stöd, då personens eget nätverk saknas eller anhöriga och vänner behöver avlastas. Stödpersonsrelationen kompenserar inte den lagstadgade servicen, som stödbehövande är berättigad till på grund av sitt handikapp. Det är meningen att stödrelationen ger nya möjligheter och en guldkant i vardagen. Stödpersonen kan själv ha erfarenheter av liknande handikapp eller sjukdom och fungera som kamrat- eller referensstöd åt en person i ny livssituation. Stödpersonen fungerar närmast som sällskap och ledsagare i situationer som den stödbehövande inte klarar av på egen hand. Det kan röra sig om allt från samtal till motionssällskap, shoppingsällskap, gemensamma hobbyn eller nöjen som intresserar dem båda.

Frivilligarbete/-uppdrag som begrepp poängterar individens eget beslut och initiativ till oavlönad verksamhet. Ordet frivilligverksamhet däremot innebär det frivilligarbete, som organiseras av t.ex. föreningar för enskilda volontärer eller grupperingar. *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena, toim. Antti Eskola ja Leena Kurki, Vastapaino (2001)*

Frivilligverksamheten är ett givande sätt att delta, påverka, vara med, ge och få hjälp. Det är verksamhet där man bryr sig om varandra, gör något tillsammans och känner ansvar för varandra. Frivilligverksamheten är inte arbete och den varken vill eller kan ersätta professionell samhällsservice. Frivilligverksamheten kan däremot ge impulser till utveckling av denna service och därmed också påverka den. I frivilligverksamheten behövs en vanlig människas kunskaper och färdigheter. Inom frivilligverksamheten kan du delta just i den omfattning som du själv önskar.

Frivilligverksamheten i Helsingfors, broschyr

3. PROJEKTETS GENOMFÖRANDE

3.1. Kartläggning av stödpersonsbehov

Man valde att senarelägga en grundlig kartläggning av stödpersonsbehov tills det finns en realistisk möjlighet att tillgodose ett behov. Tanken var också att de stödbehövande själva eller deras närgrupper skall få tillräcklig information för att kunna göra ett aktivare val. Därför varvades kartläggning av behov med dels information i offentligheten och direkt till samarbetspartners, dels rekrytering och stödpersonsutbildning. En ny enkät sändes våren 2003 till stöd- eller gruppboenden på Kårkulla Omsorgsbyrå. Stödpersonsbehovet ingick också som en fråga i den medlemsförfrågan Helsingfors psykosociala förening Sympati r.f. gjorde år 2003.

Socialarbetare på kommunernas socialservicebyråer kartlägger stödpersonsbehovet hos sina klienter då de gör upp en helhetsserviceplan. Vid frågan hur stort stödpersonsbehovet är hos handikappade personer, svarade socialarbetare att det inte går att ge ett exakt antal (enkät 2003, punkt 4.1.2.1.), men att antalet stödbehövande nog är stort och växande, och isynnerhet hos gruppen ungdomar med osynligt handikapp

Stödpersonsbehovet på individuell nivå kartlades vid varje gång en stödbehövande eller anhörig tog direkt kontakt med projektledaren. Detta innebar ofta flere telefonsamtal, hembesök till den stödbehövande, ibland samtal med kontaktperson, anhöriga och/eller myndigheter. Den stödbehövande och/eller hans kringgrupper intervjuades om enskilda önskemål och behov. Innehåll och intensitet av träffarna kartlades såväl som matchande intressen och ålder. En pappers- eller elektronisk blankett, som arkiverades med tanke på förmedling, användes för ändamålet.

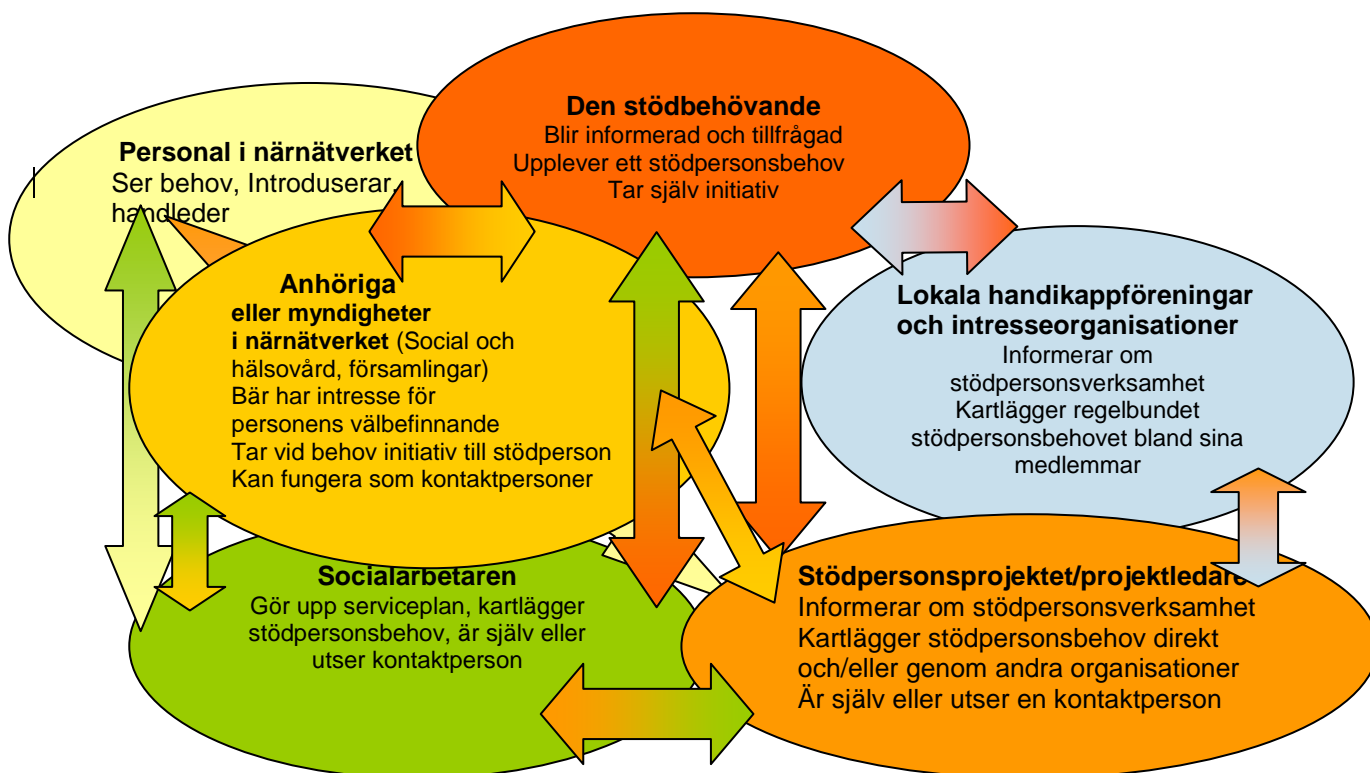

Bild 1. Samarbetsparter i stödpersonskartläggning

3.2. Kartläggning av stödpersonsverksamhet i olika organisationer år 2002-2003

<p>Kommuner</p> <ul style="list-style-type: none"> • frivilliga stödpersoner, • avlönade assistenter, • avlönade anhörigvårdare
<p>FRK-lokalavdelningar</p> <ul style="list-style-type: none"> • väntjänst, stödpersoner, följeslagare
<p>Församlingar</p> <ul style="list-style-type: none"> • besökare, stödpersoner, • samtalstjänst
<p>Handikapporganisationer</p> <p>Svenska Synskadade i Mellersta Nyland r.f.</p> <ul style="list-style-type: none"> • syntjänst, ledsagare <p>Helsingfors svenska reumaförening r.f., Sympati r.f., Invalidförbundet,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stödpersoner, kamratstöd eller referensstöd <p>FDUV, Autism- och Aspergerförening</p> <ul style="list-style-type: none"> • föräldrarådgivare eller referensstöd
<p>Övriga medborgarorganisationer</p> <p>A+ projekt för inklusion, Svenska Studiecentralen</p> <ul style="list-style-type: none"> • resurspersoner

3.2.1. Kommuner

I lagstiftningen finns det inget uttryckligt krav för kommuner att ordna stödpersonverksamhet för handikappade. Klientens helhetsservicebehov bedöms i samarbete mellan socialarbetaren som arbetar inom handikappservicen, klienten och hans eller hennes nätverk.

Stödpersonverksamheten är avsedd för handikappade personer som behöver stöd med att skapa och upprätthålla sociala kontakter. Målet är att öka servicetagarens möjligheter att delta i olika aktiviteter och till ett självständigt liv. Stödpersonerna är frivilligarbetare, som socialverket kan betala ett litet arvode och reseersättning åt. (Kyrkslätt kommun, serviceguide för handikappade)

En enkät riktades till socialarbetare inom handikappservicen i kommunerna med svenskt klientel i Nyland år 2003. Socialarbetare i Helsingfors, Esbo, Grankulla, Kyrkslätt, Sjundeå, Ingå, Ekenäs, Sibbo och Borgå svarade antingen skriftligt eller muntligt på frågorna i enkäten. Svaren var varierande och går inte att tolka entydigt, men kan anses vara riktningivande. Det berodde dels på en väldigt olika praxis i kommunerna, dels på att frågorna borde eventuellt ha utformats exaktare. (Bilaga 2, enkät)

Antalet stödpersoner varierar från ingen i Sjundeå till 10-15 vid Helsingfors svenska socialbyrå och 30 i Kyrkslätt. Stödpersonverksamhet för personer med utvecklingsstörning är i många kommuner helt delegerad till Kårkulla omsorgsbyrå och att personer med en svår fysisk funktionsstörning får i stället beslut om att anställa en personlig assistent.

Som rekryteringsmetoder används bl.a.:

- socialarbetarens eget nätverk
- djungeltelefon
- familjen/klienten rekryterar själv
- stödpersoner är tidigare anställd personal på Omsorgsbyråns boendeenheter
- e-postmeddelanden till studeranden
- infolappar på skolornas anslagstavlor.

Få anser sig hinna med rekrytering vid sidan av alla andra arbetsuppgifter.

Skriftliga kriterier för en lämplig stödperson finns inte. Viktigt anses att personen är allmänt lämplig, stabil och pålitlig, har förmåga att bemöta motgångar och har tålamod. En stödperson är lämplig utgående från den stödbehövandes behov och önskemål; hon förstår innehållet verksamheten, högaktar klientens integritet, självständighet och behov. Hon förstår vad tystnadsplikt innebär i stödpersonrelationen. En introduktion till uppdraget ordnas vid behov och består då av samtal på kansliet eller hemma hos klienten. Socialarbetaren träffar stödpersonaspiranten för intervju om hon inte är känd från förut.

Stödpersonskurser ordnas i allmänhet inte i egen regi. En del socialarbetare har samarbete med Röda korsets lokalavdelning, Arbis/Medborgarinstitut, DUV-förening, Omsorgen, kommunal hemvård, församlingens diakoni och Mannerheims barnskyddsförbund. Många svarade att de borde utveckla samarbetet.

Vid förmedlingen har socialarbetaren aktivare roll i större städer. I Esbo använder socialarbetarna för respektive område sig av en intervjumall och ett centrerat stödpersonskartotek (YTY). På mindre orter förlitade man sig på andra organisationer eller telefonkontakt.

Ett skriftligt avtal innehållande frågan om tystnadsplikt görs i större kommuner. Ett muntligt avtal anses vara tillräckligt i synnerhet om beslutet om stödperson ingår i klientens vård-/serviceplan, där också verksamhetens omfång finns antecknat. Någon uppdragsbeskrivning används inte. Klienten och stödpersonen kommer sinsemellan överens om innehållet och ramarna ges muntligt vid kartläggnings- och förmedlingstillfället.

Det är svårt att jämföra summor för stödpersonsarvoden och -ersättningar i olika kommuner, eftersom principerna för utbetalning varierar mycket. Ett beskattningsbart arvode betalas i de flesta kommuner och därtill skäliga kostnader för t.ex. resor eller biobiljetter.

Som exempel kan nämnas:

- 33,64 € per månad
- 35,00 € per månad+ kostnadsersättning mot kvitto max 33,67 €
- 42,05 € per månad+ större ersättning då det är fråga om en stödfamilj
- 58,00 € för 8 timmar i månaden
- 16,82 € per gång+ kostnadsersättning mot kvitto

- 10,00 € per timme för en kortare enhetlig period

Vanda stad t.ex. ersätter inte frivilliga stödpersoners insats eller kostnader, men betalar istället timlön till personliga assistenter för den brukare som behöver hjälp och fyller kriterierna.

Stöd och uppföljning av den verksamhet man bekostar anses höra till kommunens ansvar. Någon i brukarens närmiljö utses oftast till stödpersonens kontaktperson. I allmänhet består uppföljningen av att stödpersonen gör en skriftlig redovisning varje kvartal mot kostnadsersättning.

Stödpersonen uppmanades att ta kontakt för diskussion och handledning alltid vid behov.

Regelbundna handledningsträffar förekommer inte. Nätverksträffar med rekreation ordnades årligen i några få kommuner.

Stödpersonsverksamheten ansågs vara en värdefull stödform, men utgör enligt socialarbetarna en marginell del av det övriga sociala arbetet. Socialarbetarnas resurser räcker inte till att satsa på någon utveckling av stödpersonsverksamheten.

3.2.2. Församlingar

Stiftsrådet i Borgå stift/församlingsdiakoni

Den diakonala besökstjänsten inleddes i sin nuvarande form på 1960-talet. Utbildade frivilliga uppsöker församlingsmedlemmar som inte nås av annan hjälp. Diakonissorna samarbetar med den kommunala social- och hälsovården och Röda Kors lokalavdelning och förmedlar besöksvänner till församlingsmedlemmar. I Finland gör över 25 000 aktiva frivilligarbetare idag hembesök till gamla och sjuka, fungerar som stöd för anhörigvårdare, ensamstående föräldrar, människor med psykiska och sociala problem och utför ett flertal andra uppgifter. Antalet besöksvänner i församlingarna varierar, t.ex. Borgå svenska församling har runt 30 aktiva. (Handbok för den diakonala besökstjänsten, utbildningsmaterial, Stiftsrådet i Borgå stift 2004)

Handikappdiakonin i Helsingfors kyrkliga samfällighet har genom åren ordnat stödpersonskurser tillsammans med Helsingfors psykosociala centralförening, Sympati r.f. och FDUV på Arbis.

Antalet aktiva stödpersoner är nu under 10 personer. Diakonissan för handikappdiakonin ordnar regelbundna handledningsträffar för fungerande stödpersoner.

3.2.3. Finlands Röda Kors

De frivilliga Röda Kors vännerna besöker gamla, sjuka, handikappade, fångar, invandrare, mentalsjuka i rehabiliteringsfasen eller människor som är ensamma av andra orsaker. En vän kan konsten att lyssna, tjänstgör som psykiskt stöd och hjälper till med små vardagssysslor. Han eller hon ställer också upp som följeslagare vid utflykter samt vid besök på hälsocentralen och i affärer. Det går bra att göra en engångsinsats som följeslagare; ett vänförhållande bör däremot vara mer långvarigt. De frivilliga besöker patienter på sjukhus och anstalter eller sjuka i deras hem. De assisterar patienterna, deras närstående och vårdpersonalen. Det kan vara fråga om att hjälpa gamla människor med deras vardagssysslor och följa med dem på ärenden och andra aktiviteter. De frivilliga arrangerar också klubbverksamhet, utflykter och rekreation av olika slag för äldre. (Webbsight Redcross)

Röda Korsets lokalavdelningar ordnar 12 timmar långa vän- eller stödpersonskurser med inriktning på ensamma åldringar, mental ohälsa och dels också handikapp. Kursavgift 8-10 €/deltagare uppbärs. Utbildarna är frivilligarbetare som gått en längre utbildning. På mindre orter arrangeras kurserna i samarbete med Medborgarinstitut och diakoni. Alla är välkomna till kursen. Endast utbildade rödakorsvänner förmedlas via organisationen och de blir alltid intervjuade före förmedling. I större städer är förmedlingen centraliserad. På mindre orter fungerar ofta diakonissor och kommunernas socialarbetare för handikappservice som förmedlare (intervju, Heidi Juslin-Sandin)

Uppdraget bygger helt på frivillighet utan ersättningar. Uppföljning och handledning sker genom regelbundna vänträffar, en så kallad väncirkel. Cirkelledarna är frivilliga, som gått en kurs på 32 timmar.

Exempel på hur läget upplevdes i lokalavdelningar hösten 2003 (telefonintervju):

Helsingfors/svensk lokalavdelning arrangerar i regel en vänkurs per år på Arbis. Vändeförmedlingen är stationerad till Kampens servicecentral torsdagar kl. 14-16 och sköts av frivilliga. Verksamheten

ligger lågt. Frivilligarbetarnas knappa resurser räcker inte till för aktiv rekrytering. Stödpersonskurserna är små, i allmänhet under 10 personer. Det finns inte resurser att tillgodose stödpersonsbehovet hos specialgrupper som unga handikappade med psykosociala svårigheter eller psykiskt sjuka (telefonmeddelande M. Degerlund)

Även i Kyrkslätt lokalavdelning upplevdes rekrytering av nya stödpersoner svår. En planerad kurs hösten 2003 i samråd med diakonissan och handikapprådgivaren avbokades i brist på deltagare.

Borgå lokalavdelning hade en välbesökt kurs med många män bland de 30 personer som deltog i kursen hösten 2003. Ordföranden sköter vänförmedlingen.

3.2.4. Handikapporganisationer

Olika handikapporganisationer ordnar stödpersonsutbildning och förmedling av kontaktuppgifter till s.k. kamrat- eller referensstöd (=vertaistuki). Dessa personer ger värdefullt stöd och information till nyligen insjuknade/handikappade med de egna genomgångna erfarenheter och sin kunskap som referensgrund och resurs. Helsingfors svenska reumaförening kallar dem stödpersoner (2), FDUV har ett system med föräldrarådgivare (18), som träffas regelbundet för fortbildning. Ofta är det funktionärerna som fungerar både som informatörer och referensstöd för medlemmarna, vilket är fallet även i Finlands Svenska Autism- och Aspergerförening r.f.. Personer med ryggmärgsskada har möjlighet till kamratstöd på svenska genom Invalidförbundet. Stroke och Afasiförbundets och MS-förbundets lokalföreningar har enligt information på hemsidorna konfidentiell stödpersonsverksamhet som riktar sig till klienterna och deras närstående, men har inget utsatt namn för verksamhet på svenska.

Svenska Synskadade i Mellersta Nyland r.f./Syntjänsten förmedlar frivilliga ledsagare för personer med synskada. Organisationen står för introduktion till uppdraget och för eventuella resekostnader med buss eller spårvagn. Antalet aktiva ledsagare har minskat och rekrytering av nya har blivit svårare de senaste åren uppger man på föreningen

3.2.5. Övriga fritids- och medborgarorganisationer

Svenska studiecentralen har under åren 2002-2003 haft ett projekt A+, som arbetar för ett aktivt medborgarskap för funktionshindrade. Syftet är att bl.a. skapa ett nätverk av frivilliga stödpersoner genom utbildning (studiecirklar, kurser, kunskapsblad) och att motverka en segregering av funktionshindrade och tillsammans med organisationerna arbeta för inklusion på en individuell nivå. Projektet fortsatte ännu år 2004.

3.3. Rekryteringsmetoder

För att nå den stora allmänheten annonserade projektet efter stödpersoner i Huvudstadsbladet och Västra Nyland. Annonser och information delades ut på olika anslagstavlor (Seniorinfo i Helsingfors, bibliotek, Svenska social- och kommunalhögskolan, Yrkeshögskolan Arcada och Sydväst, Yrkesinstitutet Practicum). Studeranden vid olika fakultet i högskolor, yrkeshögskolor och yrkesinstitut fick rekryteringsinformation och annonser per e-post. Rekryteringsinformation sändes också till svenska gymnasier i Nyland via rektorer och yrkeshandledare. Information om projektet sändes också till olika fritids- och intresseorganisationer som Marthaföreningar och Odd Fellows i syfte att rekrytera medlemmarna till frivilliguppdrag.

Som medel att rekrytera studeranden till stödpersonsverksamheten marknadsfördes idén med frivilligverksamhet som en berikande del av studierna till olika utbildningsenheter. Syftet var att studeranden

- får en inblick i frivillig verksamhet och se det som ett komplement till professionellt arbete,
- får personliga upplevelser i närhet av handikappade personers vardagsliv, fritid och hobbyn utan att behöva prestera något professionellt, men kunna med dessa erfarenheter spegla och utveckla sin framtida yrkesroll,
- lär sig känna sig själv bättre och kunna dra gränser,
- lär sig något värdefullt genom att glädja andra,
- kan i samråd med utbildningsenheten erhålla studieveckor

Modellen med studieveckor för frivilligarbete har utvecklats och används fortfarande i olika fakultet vid Tammerfors universitet. Mottot är "Learning by serving".

I början av projektet annonserade man efter personer, som kunde ge lite av sin tid och berika sitt liv genom att fungera som stödperson. Senare under projektets provade man på att konkretisera stödpersonsuppdraget ytterligare för att få flere intresserade att anmäla sig. Tanken var, att göra det lättare för två för varandra främmande människor att komma igång med stödpersonsförhållande genom gemensamma intressen, som man kunde prata om. Man utgick från ett allmänmänskligt intresse, inte sjukdom eller handikapp. Man annonserade efter frivilliga kulturguidar och motionsguidar för handikappade, personer som tillsammans med en handikappad person kunde delta i olika kulturhändelser, gå på bio, konserter, idrottstävlingar, utflykter, daglig motion mm.

På projektets hemsida kunde personer, som intresserade sig för stödpersonsuppdrag fylla i en elektronisk blankett, som innehåller information med tanke på intervju och förmedling. Blanketten innehåller frågor om motiv till frivilligarbete, erfarenheter av handikapp, behov av tilläggsinformation eller utbildning till uppdraget, önskemål uppdragets innehåll, intresseområden och geografiskt område och möjligheter tidsmässigt.

3.4. Utbildning

En stödperson använder den kunskap en medmänniska har och behöver varken vara professionell eller ha tidigare insyn i handikappvärlden eller i social- och hälsovård. En utbildning av blivande stödpersoner garanterar att moderorganisationens och samarbetsparternas målsättningar, grundfilosofi och värderingar står som grund för stödpersonsverksamheten. Stödpersonens rollen görs tydlig och deltagarna blir medvetna om förväntningar, allmänna regler och praktiska detaljer i uppdraget. Genom att gå en stödpersonskurs, får stödpersonen också den referensgrupp som vilket motverkar ensamheten.

En kursmodell erbjöds först till Yrkeshögskolan Arcada, där den bearbetades på lärarmöte 12/2002. Efter de erfarenheter man fått av kursens första del våren 2003 marknadsfördes den till Practicum i Helsingfors och Borgå och Svenska Social- och kommunalhögskolan med kursstart hösten 2003. Socionomutbildningen på Yrkeshögskolan Sydväst i Karis tog modellen till sig och kursen startade som veckoslutskurs våren 2004. Kursen var en valbar eller fritt valbar kurs för studeranden, vilka i samråd med utbildningsenheten kunde få 3-5 studieveckor för en helhet. Den sista kursen startade hösten 2004 då samhällspedagogutbildningen på Sydväst i Helsingfors inkluderade kursen i utbildningen under rubriken empowerment.

Kursinnehållet varierade beroende på olika målsättningar, men bestod alltid av en teoridel på 16 -20 timmar och en praktikdel med 12-15 träffar medan man fick handledning i grupp 4-6 gånger. Kursen slutade med en evaluering av egen utveckling som stödperson. Innehållet i teoridelen bestod av allmänna principer i frivilligarbete som stödperson, hjälparens roll, samtalsteknik mm. På den första kursen satsade man på upplevelsebaserad information om olika handikapp. Informatörer och sakkunniga från olika handikapporganisationer ställde upp som föreläsare (Arkadakursen). Två kurser riktade sig på att skaffa stödpersoner till boendeenheter för utvecklingsstörda (Practicum). Tre kurser innehöll föreläsningar om psykisk ohälsa och andra osynliga handikapp samt självupplevda berättelser ur livet med funktionshinder (Soc. & Kom, Sydväst/Karis och Sydväst/samhällspedagoger). Kurserna på Soc. & Kom och Sydväst/samhällspedagoger fortsätter med sin praktik ännu våren 2005. Exempel på kursinnehåll och målsättning i bilaga 3.

Även andra än studeranden kunde delta i kurserna, som därför ordnades på kvällar eller veckoslut.

Deltagarna fyllde en intresseanmälan före eller under kursen, där de meddelade bl.a. sina motiv till ett stödpersonsuppdrag, hur länge och hurudant uppdrag de skulle kunna tänka sig. Systematisk intervju enskilt gjordes inte före kursen. Tanken var att de personer vars motiv till verksamheten eller vars livssituation inte gav möjlighet att förbinda sig till en tillräckligt trygg och långvarig relation, naturligt föll bort.

Hösten 2004 prövades i samråd med Finns folkhögskola ännu en modell. En grupp idrottsinstructör-studeranden besöker tillsammans regelbundet ett boende för utvecklingsstörda. De fungerar då enskilt som motionsguider för de hyresgäster de gjort sitt stödpersonskontrakt med. Studeranden fick en kort information om innehållet och principerna i stödpersonsuppdraget. Uppdraget utformades tillsammans med hyresgästerna och personalen på boendet. Personalen ger handledning och behövlig bakgrundsinformation. En aktiv ansvarsperson på skolan är en förutsättning för att det skall lyckas eftersom det är fråga om unga personer. Projektet ger allmän information om kognitiva handikapp och träffar gruppen några gånger. Verksamheten fortsätter våren 2005.

Stödpersonskurser 2002 -2004	Kursdel	Handledning	Besök	Övriga uppgifter
Yrkeshögskolan Arcada (3 sv)	20 h insyn i frivilligverksamhet och liv med olika former av handikapp	10 h 5x 3 grupper	12 x	Ett sammandrag av reflektiv dagbok och litteratur (fått lista)
Practicum i Helsingfors (3sv)	18 h insyn i stödpersons- verksamhet för personer med utvecklingsstörning	12 h 6x	15 x	Fått litteraturlista
Practicum i Borgå (3 sv)	18 h insyn i stödpersons- verksamhet för personer med utvecklingsstörning	12 h 6x 2 ledare	15 x	Fått litteraturlista
Svenska Social- och Kommunalhögskolan (5sv)	17 h insyn i stödpersonsverksamhet med inriktning på osynliga handikapp	10 h 5x 2 ledare	15 x	Portfolio på basen av reflektiv dagbok och litteratur
Yrkeshögskolan Sydväst i Karis/socionomer (5 sv)	16 h insyn i stödpersonsverksamhet med inriktning på osynliga handikapp	12h 4+1x 2 grupper 2 ledare	15 x	Förhandsläsning 1 bok, portfolio på basen av reflektiv dagbok och litteratur 500 s.
Yrkeshögskolan Sydväst i Helsingfors /samhällspedagoger (3 sv)	16 h insyn i stödpersonsverksamhet med inriktning på osynligt handikapp och kommunikationssvårigheter + motionsmöjligheter	12 h 4+1 x 2 ledare	15 x	Boktent om frivilligverksamhet och hjälparroll + litteratur på egen hand
Finns folkhögskola/ II-stadiet, fritids- och ungdomsinstruktörutbildning (1 sv)	Introduktionsbesök	Personal på boende vid behov + 2-4h med teori om utvecklingsstörning	15 x	Motions- och fritidsguide

Bild 2. Stödpersonskurser i samråd med utbildningsanstalter

3.5. Förmedling

Ett av projektets mål har varit att skapa en regional modell för förmedling av stödpersoner i samarbete med olika intresseorganisationer i Helsingfors med omnejd. Kontaktuppgifter till nyckelpersoner för förmedling av stödpersoner inom den offentliga sektorn och andra organisationer samlades in och finns till påseende på projektets hemsida. Enkät användes vid kartläggning av behov och intressen med tanke på matchning av stödbehövande och blivande stödpersoner. Uppgifterna finns i ett kartotek.

Förmedlingen sker antingen direkt till de stödbehövande eller genom vidare förmedling till t.ex. socialarbetare i kommunerna, diakonissor i församlingarna eller Syntjänsten. Förmedling innebär i allmänhet kartläggningssamtal med olika personer, besök och/eller hembesök. Närvaro är viktigt i många fall då man gör kontrakt för att ännu försäkra sig om att parterna har uppfattat uppdragets natur, vilka ramar man följer och vem man kan vända sig till vid problem. Båda kan ställa frågor och få praktisk information. Personal, anhöriga eller en kontaktperson kan vara närvarande för att underlätta t.ex. kommunikation mellan två för varandra främmande människor isynnerhet då det gäller barn och ungdomar med psykosociala eller kommunikationshandikapp av något slag. Man kommer också överens om vem, som fungerar som kontaktperson för stödpersonen, vem hon informerar och kan få stöd av vid behov.

Vid förmedlingen genom Handikappförbundet gör man ett kontrakt parterna emellan. Ett exemplar av kontraktet med behövliga kontaktuppgifter går till brukaren eller hennes kontaktperson och ett till stödpersonen. Kontraktet innehåller parternas överenskommelser gällande innehåll och intensitet i träffarna. Stödpersonen ger ett tystnadslöfte och båda parterna till ömsesidig respekt. Kontraktblanketten fungerar närmast som ett PM, eftersom det inte är fråga om ett anställningsförhållande. Förmedlaren har endast moraliskt ansvar att välja rätt stödperson och förlitar sig på den bild hon fått av stödpersonen och hennes motiv till verksamheten. Man poängterar som förmedlare att båda kan avsluta stödpersonrelationen ifall den av någon anledning inte fungerar. Då förutsätter man att personerna tar kontakt med förmedlaren.

3.6. Försäkring av stödpersoner

En förutsättning är att stödpersonen är medveten om sitt medmänniska ansvar och är trygg, noggrann och ansvarsfull i sitt uppdrag. Skadeersättningarna gäller situationer där man kan påvisa avsiktlighet eller grov oförsiktighet. Bor den stödbehövande på anstalt ligger ansvaret hos anstalten att ge tillräcklig information om arbetarskyddet osv. med tanke på förebyggande av person- och materialskador enligt principen "världens ansvar" (=isännänvastuu).

- Stödpersonen är en frivilligarbetare, som deltar i verksamheten på egen risk
- Handikappförbundet har tagit en gruppolycksfallsförsäkring på sina stödpersoner.
- Vid olycksfall kan en eventuell egen försäkring ge bättre ersättningar än gruppörsäkringen
- Stödpersonens hemförsäkring kan vara tillräcklig för att täcka materialskador hemma hos stödbehövanden.

3.7. Stöd, uppföljning och fortbildning

3.7.1. Arbetshandledning

Stödpersonskurserna byggdes upp så att regelbunden arbetshandledning under den så kallade praktikperioden hörde till utbildningen. Antalet grupphandledningstillfällen varierade från 4 till 6 gånger 2 timmars sitsar. Grupperna hade i allmänhet 4-5 deltagare. I större grupper hade man 2 ledare. Som handledare fungerade utom projektledaren: Ingalill Peldán från Sympati r.f., Kristina Jansson-Saarela från Centralen för gemensamt församlingsarbete, Marita Mäenpää från FDUV, Christel Lindqvist från Kårkulla Omsorgsbyrå i Borgå, Henrica Lindholm yrkeshögskolan Sydväst i Karis och Caroline Silin från Sydväst i Helsingfors.

Handledning i grupp erbjöds också för fungerande stödpersoner i Mellersta Nyland ungefär en gång per månad. Några stödpersoner från Helsingfors deltog i grupperna regelbundet. Många stödpersoner kom till individuell handledning enligt överenskommelse vid knepiga situationer. Stödpersoner uppmantrades att ta kontakt till projektledaren eller en utnämnd kontaktperson.

3.7.2. Fortbildning och nätverksträffar

Fortbildningsdagar ordnades 1 gång per termin för fungerande stödpersoner. Oftast var det fråga om dagsprogram med föreläsningar och grupparbeten. Teman som frivilligarbete inom olika organisationer, styrkan och fallgroparna i stödpersonrelationer, samarbete i stödpersonsverksamhet, hurdana möten fungerar i stödpersonssammanhang – olika arenor och dimensioner, att orka själv som stödperson då man berörs och blir berörd. Höstträffarna avslutades med en gemensam middag och ett kvällsprogram.

Deltagarantalet varierade från 16 – 34 personer

3.8. Samarbete

3.8.1. Projekt- och ledningsgruppsmöten

Ledningsgruppen har hållit 11 möten och projektgruppen har sammankommit 8 gånger. Dessutom har grupperna gjort studiebesök till Mummon Kammari i Tammerfors och Happy House i Åbo. Planering och genomförande av kurser har förutsatt dessutom intensivt samarbete mellan medlemmarna i lednings- och projektgruppen.

3.8.2. Övrigt samarbete

Stödpersonsprojektet deltog i den av Svenska Studiec centralen och FDUV ordnade 2 dagars resurs- eller stödpersonutbildningen i Åbo hösten 2002. Samarbetet fortsatte med en informationsdag för resurs- och stödpersoner hösten 2003, informationsdag för motionsguider våren 2004, en friluftsdag för motionsguider och brukare hösten 2004.

I september ordnades en stödpersonskurs i samarbete med Helsingfors församling och studiec centralen under rubriken motionsguider för personer med kommunikationshandikapp.

Möjlighet till att utveckla gemensamma fortbildningsdagar i samarbete med Röda Korset för att spara resurser diskuterades med utbildningsplanerare Heidi Juslin-Sandin, Helsingfors och Nylands distrikt. Beslutet ligger hos lokalavdelningarna, vilka har en egen budget. Samarbetet med lokalavdelningarna kom inte i gång. Information om projektet sändes till lokalavdelningar. Röda Kors vänner och stödpersoner i kommuner och andra organisationer fick inbjudan till de utbildningsdagar, vilka ordnades och bekostades av stödpersonsprojektet.

Ett seminarium om frivilligt arbete och stödpersoner hölls 28.3.03. Syftet var att informera om olika slag av vän- och stödpersonsverksamhet och att arbeta på en samarbetsmodell till en fungerande förmedling av stödpersoner för svenska handikappade i Mellersta Nyland. Målgruppen var representanter för olika medborgar- och handikapporganisationer (bl.a. FRK), församlingar och offentliga och tredje sektorn. Ett stort behov av samarbete upplevdes inom olika organisationer i att informera om verksamheten och i att rekrytera, utbilda och förmedla stödpersoner. För det behövs gemensamma spelregler och en informationsplan för samarbetsorganisationerna.

Ett informations- och diskussionstillfälle hölls för svenska handikapporganisationer i huvudstadsregionen 10.11.03. Mötesdeltagarna ville att man utvecklar den samarbetsmodell där stödpersonskoordinatorn sköter rekrytering, allmän utbildning, förmedling och handledning av stödpersoner gemensamt för alla svenska handikappföreningar, medan varje organisation ger den specialinformation som behövs därtill. Ett samarbete mellan svenska handikappföreningar ansågs nödvändigt för att få en fortsättning på stödpersonsverksamheten. .

Handikappförbundet/stödpersonsprojektet arrangerade tillsammans med Helsingfors svenska reumaförening en gemensam handikappfest 27.3.04 på Svenska social- och kommunalhögskolan i Helsingfors. Inbjudan sändes till svenska handikappföreningar, klubbar och handikappråd i Nyland. Festen blev välbesökt och upplevdes positiv. Ulf Gustafsson

informerade publiken om behov och möjligheter till svenskt samarbete t.ex. inom stödpersonsverksamheten

Utveckling stödpersonssamarbete i framtiden diskuterades med Ulla-Stina Henricsson, chef för Södra svenska socialbyrån i Helsingfors i maj och augusti 2004.

4. PUBLICITET OCH INFORMATION

Information i media och tidningar regionalt och på riksnivå

- Huvudstadsbladet
- Västra Nyland
- Borgåbladet
- FPA-bladet
- Radio Vega Mellannyländ
- Radio Vega Lördax
- Organisationstidningar: FSH-nytt, Respons, Finlands Synskadade, CP-tidningen
- Hemsida: www.handikappforbundet.fi/spp

Information till brukare och samarbetskumpaner

- 11/2002 Broschyrer med information om stödpersonsprojektet delades ut på Mentalvårdsmässan
- 11/2002 Resurspersonsseminarium i Åbo (SSC, FDUV/Pro Studium)
- 3/2003 seminarium "Till hands för handikappade". Målgrupp: brukare, samarbetsorganisationer, informatörer och stödpersoner
- 6/2003 Lappvikens svenska avdelning
- 6-10/2003 Muntlig information på personalmöten för hemsjukvårdsenheter i Helsingfors
- 9/2003 möte med socialarbetare
- 9/2003 samarbetsmöte om frivilligverksamhet i Kyrkslätt
- 0/2003 rekryteringsinformation för kulturguidar på Café Kafka
- 11/2003 informationsmöte för svenska handikapp- och patientorganisationer i Nyland
- 1/2003-9/2004 muntlig information bl.a. på olika organisationers medlemsträffar och möten i Helsingfors (Sympati r.f./onsdagsklubben, Svenska Afasiklubben, Svenska Parkinsonklubben) och i Kyrkslätt (Kyrkslätt mentalvårdsförening r.f. 5/2004)
- besök till Seniorinfo 9/2002, Synskadade i Mellersta Nyland 9/2002, Centralen för frivilligarbete i Vanda 11/2002, Föreningen Anhörigas stöd för mentalvården 10/2004
- 10/2004 informationstillfälle på Luckan i Helsingfors
- E-postinformation till olika samarbetskumpaner man inte nått direkt
- 11/2004 Broschyrer och affisch på hjälpmedelsmässan tillsammans med Handikappförbundet

5. RESULTAT

5.1. Stödpersonsbehov

Antalet personer med stödpersonsbehov är svårt att kartlägga objektivt. Individens subjektiva behov av stödperson kan vara mycket avvikande från det behov som personens omgivning upplever. En del personer med handikapp är fullt nöjda med tillvaron utan stödperson, medan omgivningen ser en tydlig risk för isolering. Föräldrar och andra anhöriga kan ha behov av avlastning och se nytta i att personen får möjligheter till självständighet i samvaro med andra och en stimulans, som anhöriga inte kan bjuda på.

Allmänt kan man säga att personens individuella stödpersonsbehov har att göra med hur man förhåller sig till sitt funktionshinder och den isolering som det förorsakar. Ser man stödpersonen som en möjlighet att bryta sig ur ensamheten eller upplever man ett stödpersonsförhållande som ett tecken på ett misslyckande. Att bibehålla sin självaktning är lättare då man tar emot avlönad

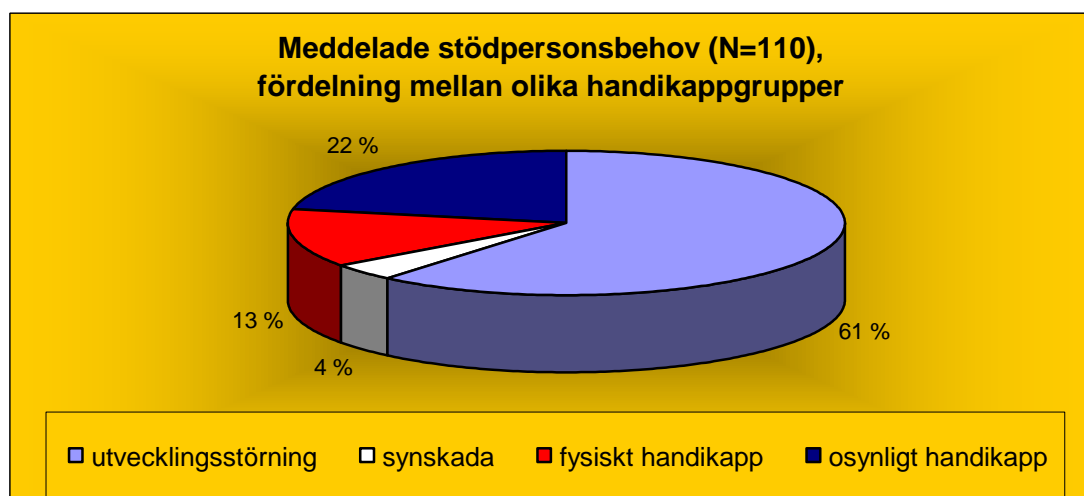
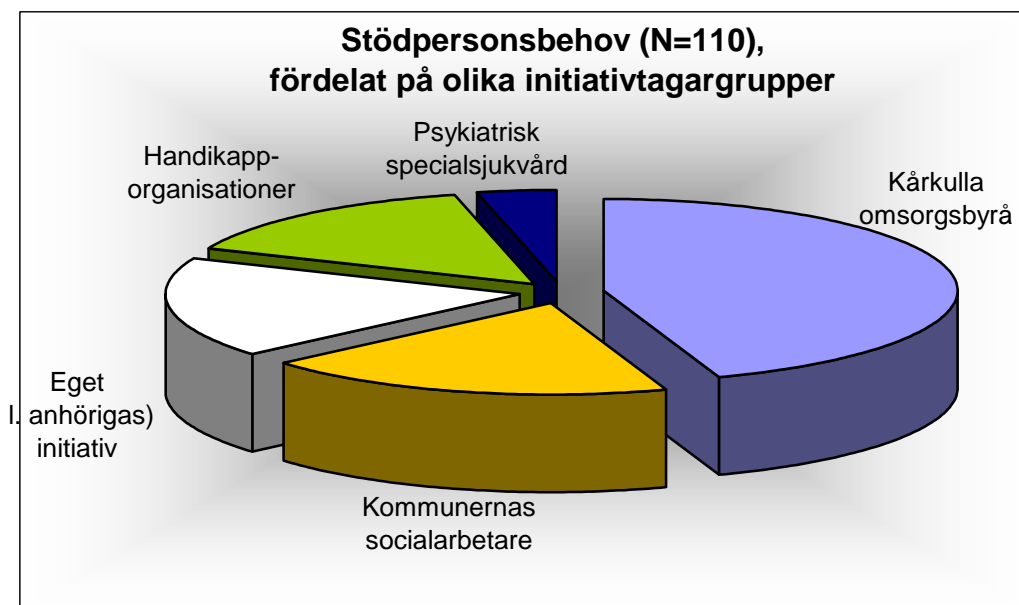
hjälp än att ta emot frivilliga ickeprofessionella, som man inte känner från förut. Mycket beror på hurdan information man får och om man känner sig kunna göra ett aktivt beslut.

Stödpersonens behovet är kvantitativt störst hos gruppen personer med utvecklingsstörning. Förklaringen kan vara att den gruppen är uppvuxen med ett system av omsorg. Att ha en egen stödperson har en hög status bland personer med utvecklingsstörning.

I grupphem eller servicehus för fysiskt handikappade ansåg de flesta sig vara i behov av stödperson, medan många självständigt boende personer, vars fysiska funktionshinder hade uppkommit långsamt, hade svårare att se vilken funktion stödpersonen kunde ha i deras liv.

Som ledsagare för personer med synskada har frivilligverksamhet långa anor. Hjälprollen är klar och begränsad och har satts i system. Behovet av ledsagare är även hos dem emellertid mycket större än utbudet.

Ett stort latent stödpersonens behov finns hos personer med s.k. osynligt handikapp. Verksamheten och goda erfarenheter av stödrelationer skapar i fler stödpersonens behov.

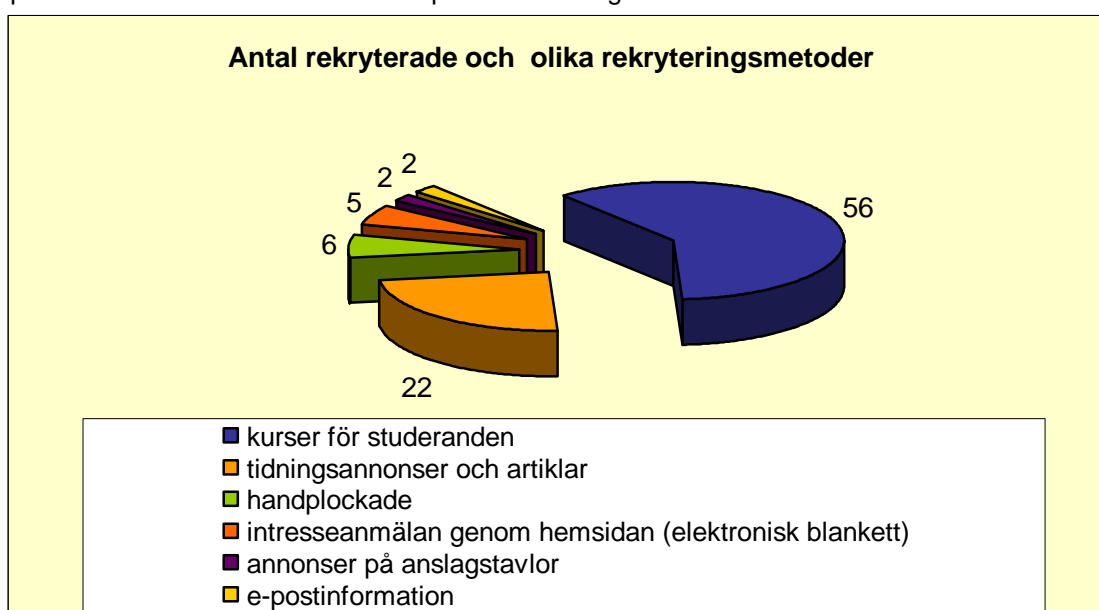
5.2. Rekrytering av nya stödpersoner

Under projektets gång rekryterades 93 nya stödpersoner. Av dem hade 6 personer genomgått en tidigare Röda Kors vänkurs och aktiverades nu genom projektet

Det bästa rekryteringsresultatet gav tidningsannonser och kursannonser i skolorna. Mycket uppmärksamhet fick tidningsartiklar, vilka behandlade ett stödpersonsförhållande på ett personligt plan. Många brukare och stödpersoner har långt efteråt tagit kontakt och då hänvisat till dessa annonser eller artiklar.

Den elektroniska blanketten fungerade bra som komplement till annan annonsering. För några personer fungerade hemsidorna som huvudsaklig rekryteringskanal. Som kuriositet kan nämnas, att flere rikssvenskar anmälde sitt intresse för stödpersonsuppdrag elektroniskt.

Rekrytering genom e-postinformation har visat sig vara mindre effektivt. E-post upplevdes lätt som spam ifall man inte haft kontakt med personerna tidigare

5.3. Utbildningsresultat

Totalt 72 personer gick en grundkurs för stödpersoner. Av dem var största delen (56) studeranden och av dem kunde 47 få studieveckor för kursen som helhet i samråd med sin egen utbildningsenhet.

Kursen på Lärkulla i Karis var störst med 24 deltagare. Av dem påbörjade 13 ett nytt stödpersonsuppdrag, en dryg fjärdedel deltog endast i kursens teoridel och resten fungerade redan som stödpersoner eller planerar att påbörja ett stödpersonsuppdrag senare vid lämpligt tillfälle. Näststörst var kursen på Arcada med 14 deltagare, av vilka 13 genomförde hela sin stödpersonspraktik. Det största svinnet under praktiktiden hade kurserna på Practicum. Kurserna på Sydväst har nyligen börjat med sin praktikdel och en del av kursdeltagarna på Svenska social- och kommunalhögskolan håller på att slutföra sin praktik.

Stödpersonskurs	Totala antalet deltagare	Deltagare utifrån	Påbörjad praktik som stödperson
Arcada	14	2	13
Practicum	15	1	8
Social-och kommunalhögskolan	9	2	8
Sydväst i Karis	24	11	13
Sydväst i Helsingfors	6	1	5
Finns	4	0	4
Totala antalet	72		51

Av totalt 93 rekryterade, var 21 personer sådana, som varken deltagit i någon av Handikappförbundet ordnad stödpersonskurs eller någon kurs för Röda Kors –vänner. De startade sin stödpersonrelation med att få en individuell, skraddarsydd introduktion till uppdraget vid förmedlingstillfället.

Olika temadagar, informationstillfällen och studiedagar ordnades för stödpersoner och andra intressegrupper. Totalt har över 140 personer deltagit i tillfällen ordnade av projektet och av dem var 45 fungerande stödpersoner från andra organisationer.

5.4. Förmedlade stödrelationer

Stödpersonsförmedling är en lång process, som innebär samarbete med många aktörer och kräver finkänslighet av förmedlaren. Det gäller att matcha bådars intressen, geografiskt avstånd, tidsresurser samt förväntningar och föreställningar inför mötet för bägge parter.

Av 110 stödbehövande hann 68 personer få en stödperson genom projektet. Stödpersonprojektet förmedlade nästan 60 % av kontakterna direkt till stödbehövande och resten förmedlades vidare genom andra organisationer eller kontaktpersoner. Av alla förmedlade kontakter fortsätter 41 ännu med sin stödrelation.

Genom att förknippa praktikdel till stödpersonskursen lyckades man förbinda studeranden till totalt närmare 600 stödpersonsträffar under en period av ½ - 1 år.

6. PROJEKTETS INNOVATIVA ELEMENT

6.1. Rekryterings- och utbildningsmetoder

Regelbunden information samt regelbundet återkommande stödpersonskurser och rekryteringskampanjer ger resultat. Det behövs många attraktiva morötter för att locka människor till något nytt. Stödpersonsuppdraget kan uppfattas som intressant, men diffust och krävande. En metod är att konkretisera uppdraget och använda namn som relaterade till innehåll i träffarna. Projektets annons där man sökte efter kulturguidar väckte mycket uppmärksamhet. Den värdjade främst till människor i medelåldern och fungerar bra i storstadsmiljön. Tanken är, att man genom gemensamma intressen och upplevelser har lättare att bekanta sig, bli identifierad i sin roll och också hålla gränser. Benämningen utvecklades vidare till att omfatta motion tillsammans - bli motionsguide! Målet var att engagera medmänniskor att röra på sig tillsammans med personer, som på grund av sitt handikapp har svårt att på egen hand ta sig ut.

Utbildningsmodellen med gemensam kurs för unga studeranden och erfarna frivilligarbetare utifrån har visat sig fungera bra. Att förbinda kursdeltagarna till en bestämd praktiktid som stödperson med stöd av grupphandledningsträffar verkar vara en trygg modell för många. På det sättet garderar organisationen sig också mot svinn efter en kurs. Teoridelen innehåller allmän information om

stödpersonsuppdrag. Efter det bygger man på med specialinformation efter behov om olika handikapp, vilket olika handikappföreningar bjuder på.

Brukare, anhöriga och personal har varit nöjda med att få stödpersoner, men också samtidigt oroliga för att kontaktperioden är så kort. Kursdeltagarna har i allmänhet varit nöjda med innehållet i kursen. En del hade önskat sig mera konkret och praktisk information om olika handikapp. Det gällde i synnerhet de kursdeltagare, som gick kursen för osynligt handikapp men blev stödperson för någon med utvecklingsstörning eller ett fysiskt handikapp. De lärare, som deltog i projektet tycker, att programmet och stödpersonrelationerna har gett studeranden en värdefull erfarenhet och går vill gärna vara med om att utveckla kurserna vidare. Små utbildningsenheter vill gärna göra det i samarbete med andra utbildningsenheter. Väldigt unga studeranden har haft svårt att själva organisera verksamheten som stödperson. För deras del kunde verksamheten planeras i så, att de fungerar mera i grupp, parvis eller deltar i organiserad verksamhet.

Med att rekrytera unga studeranden når man mycket mer än bara målet att fylla behovet av unga stödpersoner för kortare perioder. För stödpersonerna själva ger verksamheten en erfarenhet man inte kan få enbart genom studier eller annan praktik. I det här skedet är det ännu svårt mäta betydelsen av stödpersonsförhållandet för olika parter. I synnerhet brukarnas erfarenheter lönar sig att kartlägga i senare. Ur studerandes portfolier kan man redan få värdefull information.

Citat ur studerandes portfolier

- Att stiga in i främmande persons hem och liv är ingen lätt uppgift. Alltigenom gäller det att respektera den andra och försöka förstå sig på vem han/hon är, hurudan situation hon befinner sig i och se vad ens egen roll är för att på så sätt kunna mötas och förstå varandra.
- Det kändes faktiskt som ett privilegium att få vara den som tog ut henne efter en hel vinter inomhus. Vi stod och tittade på träden som höll på att grönska och bara andades in den friska, kalla luften.
- Jag sade flere gånger, att han skulle berätta vad han ville göra, men han sade aldrig. Jag upplevde en känsla av utanförskap, när man inte jobbar i teamet men skall ändå kunna samarbeta. Det behövs mera information om stödpersonsrollen till personal och nätnätverk.
- Jag har till slut bestämt mig för att inte stressa för träffarnas innehåll. Att vi träffas och han får tala tycks vara det viktigaste, inte att vi gör något speciellt.
- Ibland är det bra att ha någonting praktiskt att pyssla med så länge man pratar, det lättar på stämningen på något vis och det gör ingenting fastän man är tyst ibland när händerna arbetar.
- Jag har jobbat tidigare på olika boenden, men genom stödpersonsprojektet har jag fått en bredare syn på utvecklingsstördas liv och ett nytt perspektiv på personalen.
- En lättnad är det att veta att stödpersonen inte har ett ansvar för någon annans liv, utan enbart finns som ett stöd.
- Att verka som stödperson känns för mig som något av ett gränsfall. I utbildningen lär vi oss att hur vi skall tänka om och agera för våra klienter, men redan ordet klient låter stelt när jag tänker på min Stödis. Ändå vet jag att det som jag nu gör för Stödis kunde jag mycket väl också göra för någon av mina framtida klienter.
- Jag upplever nog att jag som stödperson är mer som än vän än som en "hjälpare", närmare sagt en vän som gärna hjälper, och det kanske är den avgörande skillnaden.

- Hela tiden skall man komma ihåg att akta sig för dikena – går du för långt till ena sidan och du blir en betjänt/slav och för långt till den andra sidan blir du likgiltig.
- Jag har inte ångrat en minut att jag deltog i detta projekt. Under stödpersonskursen sades det att stödpersonsförhållande kan utvecklas till vänskap och en del av det naturliga sociala nätverket. Nu vet jag att det är sant!
- Jag tycker att det är speciellt viktigt att reflektera över varför man gör det man gör, samt att fundera över sina egna värderingar i livet. Trots att man objektivt skulle försöka granska sig själv har man ju alltid ett inifrånperspektiv. En utomstående handledare kan objektivt se på en person, eller en grupp, och ge goda råd och stöd. Jag tror att det är speciellt viktigt att reflektera över sina tankar, eftersom reflexionen också fungerar som en "coping- metod", det vill säga en defensmekanism. Många saker kan kännas jobbiga, men då man har funderat på dem ur olika vinklar och perspektiv, och eventuellt diskuterat om dem med någon annan, så är de oftast betydligt lättare att handskas med"

Kursledaren fungerar som koordinator för hela processen från rekrytering till förmedling och uppföljning. Att en och samma person följer upp kursen är viktig också för gruppdynamiken och inverkar hur mycket deltagarna förbinder sig. En stark gruppkohesion motarbetar svinn och förebygger den ensamhetskänsla, som stödpersoner lätt kan känna. I sitt uppdrag fungerar stödpersoner annars utanför team och arbetsgemenskap.

6.2. Samarbete

Ett gemensamt behov och projekt skapar samarbete på många plan mellan olika organisationer. Projektets styrka är bl.a. att sakkunniga informatörer och föreläsare från olika handikappföreningar ger stödpersonskurserna värdefullt innehåll genom det självupplevda. Det behövs heller ingen tyngre organisering av verksamheten, samarbetet är flexibelt.

7. PROJEKTETS UTMANINGAR OCH REKOMMENDATIONER

7.1. Kartläggning av stödpersonsbehov

En grundlig förhandskartläggning är viktigt att göra på lokal plan innan man sätter igång med stödpersonskursen för att underlätta förmedling medan kursen ännu pågår. Flere handikappföreningar kunde aktiveras i att kartlägga stödpersonsbehovet hos sina medlemmar.

Stödpersonsbehovet är ett subjektivt behov, man har ingen behovsprövning och behovet baserar sig inte t.ex. på diagnoser. Viktigt att förbereda de blivande frivilliga på hur många olika ansikten ett hjälpbehov kan ha och hur svårt det kan kännas att kunna ta emot hjälp av en främmande volontär.

7.2. Rekrytering

Studeranden och skolelever är en viktig målgrupp, även om stödrelationen kan vara ofta endast ett år. Behovet av långvariga stödpersonsrelationer är påtagligt. För att fylla detta behov kunde rekryteringsinsamlingen riktas i framtiden också till äldre personer med stabil livssituation som t.ex. nyligen pensionerade personer genom pensionärsföreningar eller arbetsför befolkning genom arbetshälsovårsheter. Rekrytering genom olika ideella föreningar (Marthor, Lions, Scouter mfl.) är viktigt också fortsättningsvis.

Projektet har inte speciellt riktat någon rekryteringskampanj till långtidsarbetslösa. Försiktigheten grundar sig på att målgruppen lätt kan känna sig utnyttjad som gratis arbetskraft och innehållet i rekryteringsinformationen måste därför noggrant planeras. T.ex. vikten av gemenskap kunde poängteras.

Allmän rekryteringsinformation genom e-post når inte människor nuförtiden pga. postflöde. Metoden var ineffektiv ifall det inte finns någon annan kontakt till målgruppen. Informationsmetoderna skall stöda varandra.

Tanken att ge rekryteringsinformation på café Kafka och Luckan var att konkretisera frivilligverksamheten på en neutral plats utan att människor direkt känner sig tvungna att göra ett val. Resultatet var magert trots förhandsannonsering. Engångstillfällen borde förberedas väl genom att använda flera olika informationskanaler. Upprepningar kan ge bättre resultat. Luckan i Helsingfors har ett centralt läge dit människor lätt kan slinka in t.ex. efter arbetstid. Regelbunden rekryteringsinformation t.ex. en timme på sena eftermiddagen kunde vara värt att pröva i fortsättningen.

Handplockade stödpersoner förbinder sig till uppdraget eftersom det då finns en klar referensgrupp. Ett nätverk av handplockare kunde byggas upp i fortsättningen. Handikapporganisationernas styrelsemedlemmar och erfarna stödpersoner kunde fungera som nyckelpersoner i systemet. Modellen används i församlingarnas samtalsjänst.

7.3. Utbildning

En risk i utbildning med studieveckor är att stödpersonsförhållandet blir prestationsbundet. Känslan av frihet som frivilligarbetare försvinner, vilket påverkar också själva stödpersonsförhållandet. Motiven till att påbörja ett stödpersonsförhållande kan vara enbart själviska. Kursen, gruppen, själva erfarenheten av stödpersonsrelation och därtill hörande handledning stöder och formar attityder.

Brukarsynvinkeln på den här formen av stödpersonsverksamhet borde samlas in som fortsättning på projektet. En systematisk intervju av de brukare och personer i deras nätnätverk, vilka berörts av den prövade utbildnings- och förmedlingsmodellen kunde göras t.ex. som en del av ett slutarbete på någon av utbildningsenheterna.

Stödpersonskurserna kändes lite lösryckta från övriga studier även om det ingick i konceptet att studiehandledning sköttes av en kontaktperson på ifrågavarande utbildningsenhet. En bra modell är att kursledaren/handledaren från Handikappförbundet drar grupphandledning i samarbete med en lärare. Kriterierna för studieveckor bör göras enhetliga för att man skall kunna sprida på modellen. Praktikdel med handledning och evaluering av verksamhet med

Grupphandledningen kunde utvecklas så att deltagarna har förberett et case. Då finns det bättre möjlighet för handledarna att avsluta handledningssitsen med en förberedd teoridel.

7.4. Förmedling

När det är fråga om ett förmedlingsystem människor emellan, kan man varken ta ansvar över hur förhållandet utvecklas eller garantera kontinuitet. En viss kvalitetssäkring står förmedlarorganisationen för, men ansvaret ligger hos båda parter i ett stödpersonsförhållande.

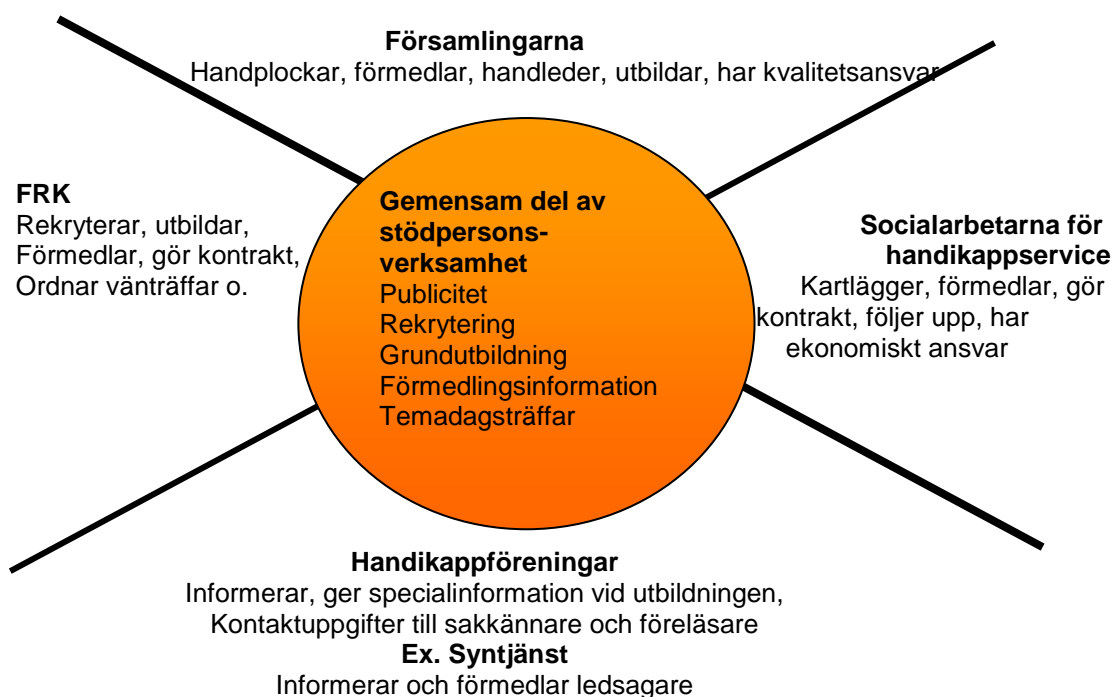
I fortsättningen kunde man i ännu vidare utsträckning använda sig av förmedling via andra organisationer, i synnerhet då man inte har insyn i den stödbehövandes helhetssituation. Tröskeln till förmedling skall hållas låg. I samarbetsfrågor utgår man från att den stödbehövande ger tillstånd till att ge informationen vidare.

Några människor, både stödpersoner och stödbehövande, reagerade mot förmyndarskap i förmedlingen av kontakt. Vilja att fungera fritt där det behövs utan system eller kontrakt är större än behov av stöd vid förmedling. Verksamheten känns då mindre bindande och stödpersonsrelationen får utvecklas i egen takt. Hur man framskrider vid etablering av en stödrelation beror på dels omständigheter, men mest på hur det känns naturligast för alla parter. Huvudsaken är att båda parter känner sig trygga i förhållandet.

7.5. Samarbetsmodell

Att skapa en täckande samarbetsmodell är ett omfattande projekt. Frågan är om ens skall försöka styra verksamheten heltäckande. Man måste få erfarenheter av en verksamhetsmodell under en längre period än 2 år förrän det går att marknadsföra den till starkt etablerade organisationer som Röda Korset. Tillit till ett samarbetsystem växer genom verksamhet med tillräcklig information, kontinuitet och personliga kontakter. Varje ny stödperson är en stödperson för en medmänniska oberoende vilken organisation som står för förmedlingen. Därför verkar det onödigt att varje organisation håller fast vid egna revir gällande stödpersonsverksamhet. Huvudsaken är att stödpersonerna kan känna sig ha stöd av en kontaktperson i någon bakgrundsorganisation. Stödpersonerna skall garanteras tillräcklig introduktion till uppdraget och möjlighet till handledning vid behov. Bakgrundsorganisationen har försäkrat sina stödpersoner med tanke på olycksfall.

Det gemensamma i stödpersonsverksamheten är utom språket, gemensamma rekryteringskampanjer 1-2 ggr per år, spridning av information om kommande stödpersonsutbildningar i olika organisationers regi både lokalt och regionalt. Genom gemensam kursplanering kan organisationerna utnyttja varandras sakkunskap och utrymmen. Förmedling kan ske över organisationsgränser, ifall stödpersonens intresseområde matchar. En gemensam fortbildningsdag 2x/år minskar enskilda organisationers kostnader och ger möjlighet till mångsidigare program och bättre kursutrymmen. Projektets styrka är sakkännedomen om handikapp, vilket den också kan bjuda till de stödpersonskurser som ordnas i samarbete på lokal nivå.

7.6. Förslag till fortsättning

7.6.1. Spridning av projektrapport

- Rapporten sänds till medlemmar i projekt – och ledningsgrupp 9.12.04
- Revidering och bearbetning i lednings- och projektgruppen 14.12.04
- Slutlig form 1-2/2005 Ledningsgrupp
- www.handikappforbundet.fi/spp i Pdf-form 3/05
- Handikappförbundets styrelse 3/2005

- Pressmeddelande 3/2005
- Seminarium 3/2005 för inbjudna samarbetskompanier: Typ Till Hands med gästföreläsare och projektrapport
 - Ledningsgrupp + projektgrupp
 - Informatörer
 - Stödpersoner
 - Brukare
 - kommunens socialarbetare,
 - utbildningsenheter,
 - handikapporganisationer,
 - diakonissor i församlingarna
 - Frk
 - fs kompetenscenter,
 - serviceproducenter (Kårkulla omsorgsbyrå, Folkhälsan?)
 - pressen

7.6.2. Organisering av fortsatt stödpersonsverksamhet i samarbete

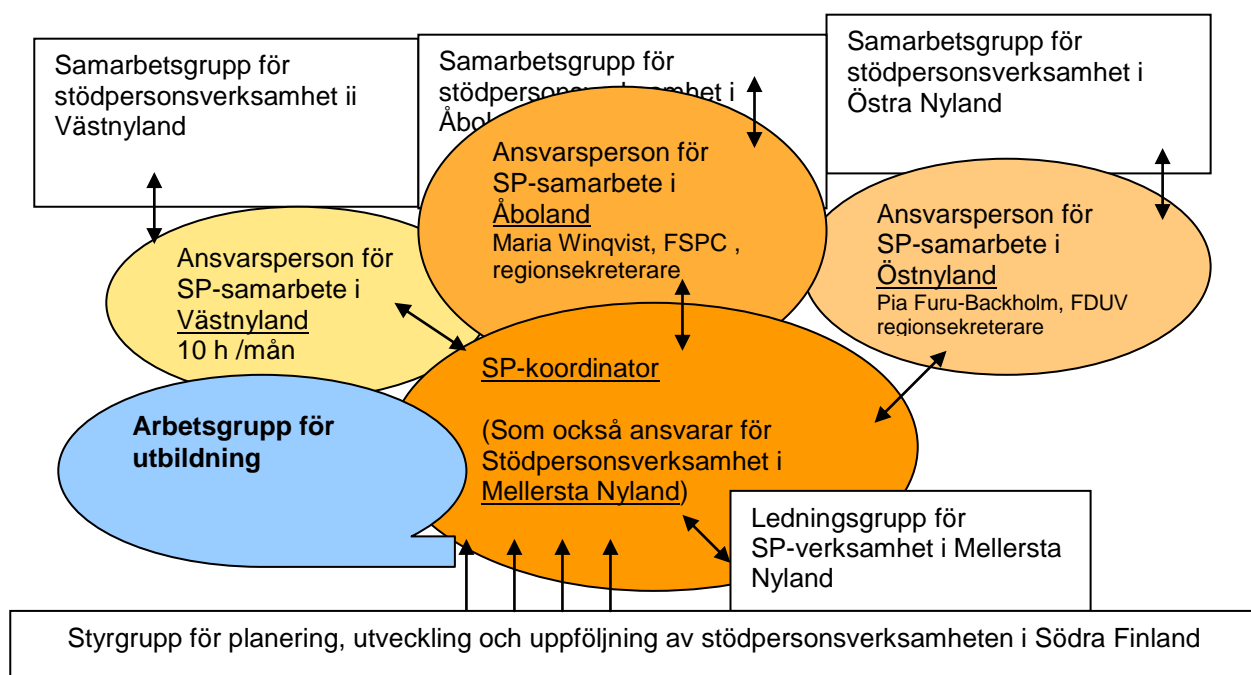
Verksamhetsidén med gemensam stödpersonerekrytering och utbildningsmodell med möjligheter till studieveckor sprids till andra delar av södra Finland. Regionsekreterarna på FDUV och FSPC åtar sig uppdraget att koordinera verksamheten i Östnyland och Åboland. En koordinator anställs för att stöda spridningen av samarbets- och utbildningsmodellen och fortsätta och utveckla verksamheten i Mellersta Nyland

Hela verksamheten styrs av en styrgrupp, samarbetsgrupper grundas i Mellersta Nyland, Västnyland, Östnyland och Åboland.

Arbetsgrupp bildas för utbildning av stödpersoner

- Svenska Studiecetralen
- Pro Studium, FDUV
- Representant för högskola, yrkeshögskola, yrkesskola
- FRK/Helsingfors och Nylands distrikt – utbildningsplanerare?
- Gruppen kompletteras med sakkunniga...

Föreläsare och sakkunniga i stödpersonutbildningen är till största delen organisationsanställda, reservering av kostnadsersättningar eller föreläsningssarvoden görs för enstaka föreläsare utifrån.

7.6.3. Finansieringsförslag

72000	totalt
55 000	RAY
11 000	städer och kommuner
3 500	Svenska Studiecentralen och privata fonder
2 500	Församlingar

8. PROJEKTETS FINANSIERING OCH BOKSLUT (klar i mars 2005)

Litteratur

Eskola Antti & Kurki Leena (toim.)

(2001) *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*. Vastapaino

Lahtinen Pirkko

(2003) *Ihminen on tärkein instrumentti – Työnohjaus vapaaehtoisessa tukihenkilötyössä*. Suomen Mielensterveysseura, SMS-tuotanto Oy

Lehtinen Sini

(1994) *Tukihenkilö apuna arjessa. Järjestön tukihenkilöprojekti*. Raportti vuosilta 1992-1993. Sosiaaliturvan Keskusliitto

Lehtinen Sini

Vapaaehtoistoiminta - kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Kansalaisareena ry./Medborgararenan r.f.

Nyman Esa

(1999) *Tukihenkilötoiminta, tie elämänlaatuun*. Kehitysvammaisten tukiliitto ry

Porio Anja ja Ilkka

(2002), *Ystävä auttaa – opas lähimmäiselle*. Kirjapaja

Nylund Marianne, Kärkkäinen Tuija

Oma-apu ryhmät - Vertaisten tukea ja toimintaa. Areena (Kansalaisareena/Medborgararenan)

Stiftsrådet i Borgå stift (2004) *Handbok för den diakonala besökstjänsten*

Helena Blomqvist, projektledare
Eriksgatan 8 IV våningen, 00100 HELSINGFORS
Tfn 041-501 25 31 Fax 09-477 623 70
Fsh.helena.blomqvist@kolumbus.fi

Bästa socialarbetare inom handikappservice och äldreomsorg

Finlands svenska handikappförbund startade senaste år ett stödpersonprojekt i samarbete med, Förbundet De Utvecklingsstördas Väl, Finlands Psykosociala Centralförbund, Centralen för församlingsarbete Helsingfors kyrkliga samhällighet, Helsingfors södra mentalvårdsdistrikt, Helsingfors södra socialbyrå (och senare övriga kommuner i Nyland). Syftet är att förebygga utslagning bland svenska handikappade personer och förbättra möjligheter till socialt deltagande genom att förmedla stödpersoner. Avsikten är att rekrytera och utbilda nya stödpersoner, att samordna olika stödpersons- och vänverksamheter i mån av möjlighet och organisera en fungerande förmedling i samarbete med offentliga sektorn.

Avsikten med denna enkät är att kartlägga stödpersonverksamheten i nyländska kommuner med svenska invånare. I denna förfrågan avses stödpersonverksamheten för personer med fysiskt eller psykiskt handikapp i (*stödpersoner inom barnskyddet och rusvården faller således utanför projektet*). Min önskan är att du i fri text svarar på nedanstående frågor i **fri text på "blanko" och sänder mig svaren senast 1.9.2003 per vanlig post eller per e-post** (se adressen ovan)

Kan du vänligen sända denna förfrågan vidare till personen/personer som i er kommun har hand om stödpersonverksamheten ifall det inte hör till ditt ansvarsområde.

Ett varmt tack på förhand för samarbete!

Som tack bjuder Stödpersonprojektet på en bit mat efter mötet 11.9. i Helsingfors (se inbjudan).

Mvh. Helena Blomqvist

1. **Organisationens namn**
2. **Ansvarsperson för stödpersonsverksamhet (namn, kontaktuppgifter, beskrivning av uppgiften)**
3. **Antalet aktiva stödpersoner**
4. **Rekrytering av nya stödpersoner**
 - Vilka rekryteringsmetoder har givit bästa resultat?
 - Träffar du den blivande stödpersonen för intervju?
 - Vilka kriterier använder du vid val av lämplig stödperson?
5. **Utbildning/introduktion till uppdraget**
 - Hurudan introduktion ordnar du för blivande stödpersoner för uppdraget?
 - Ordnas det någon form av stödpersonsutbildning på orten?
6. **Samarbete på orten**
 - Beskriv hurudan samarbete ni har med frivilliga organisationer och andra samarbetskumpaner för att utveckla stödpersonsverksamheten.
7. **Förmedling av kontakt mellan den stödbehövande och blivande stödpersonen**
 - Socialarbetaren kommer överens med parterna per telefon
 - Telefonkontakt och ett kartläggningsbesök
 - Socialarbetaren gör ett hembesök till den stödbehövande tillsammans med stödpersonskandidaten
8. **Avtal med stödpersonen**
 - Gör ni ett skriftligt avtal med stödpersonen?
 - Får den stödbehövande något skriftligt dokument?
 - Hurudana dokument används? (Sänd gärna kopior av avtalsmodeller)
9. **Uppdragsbeskrivning för stödpersonen**
 - Har ni gjort en skriftlig uppdragsbeskrivning? (Sänd gärna en kopia)
10. **Ersättningar för uppdraget**
 - Hurudana ersättningar har er kommun möjlighet att betala stödpersonen?
11. **Försäkring av frivilligarbete**
 - Har er kommun någon form av gruppförsäkring för stödpersoner ifall det händer något under träffarna?
12. **Stöd och uppföljning**
 - Finns det en utnämnd kontaktperson/närhandledare för stödpersoner?
 - Hur följer ni upp stödpersonsförhållandet?
 - Har ni utnämnt en stödperson/närhandledare för stödpersonens akuta konsultationsbehov?
 - Har stödpersonen möjlighet till regelbunden arbetshandledning? Beskriv hurudan.
 - Ordnar ni regelbundna nätverksträffar för stödpersoner?
 - Ordnar ni rekreationstillfällen för stödpersoner
13. **Utveckling av frivillig stödpersonsverksamhet**
 - Beskriv hurudana planer finns det för utveckling av stödpersonsverksamheten i er kommun?
14. **Andra tankar om stödpersonsverksamhet**

Stödperson _____ kontaktuppgifter _____

Stödkontakten/brukaren _____ kontaktuppgifter _____

Kontaktperson _____ kontaktuppgifter _____

Överenskommelser vid förmedlingsträffen

Kartläggning av behov, intressen och möjligheter

Innehåll i träffarna

Hur ofta planerar ni att träffas?

Kontaktperiodens längd

Övrigt att beakta, vad? _____

Stödpersonen visar respekt för den stödbehövandes integritet, högaktar människans autonomi och egna värderingar och har tystnadsplikt även efter avslutad kontakt.

Stödpersonen håller överenskommelser, har regelbundna kontakter och inger trygghet i förhållandet.

Stödpersonen har av _____ fått tillräcklig introduktion till uppdraget

Stödpersonen har gått en stödpersonsutbildning ordnad av _____ år _____

Stödpersonen har ett medmänskligt ansvar, men inget ekonomiskt, juridiskt eller vårdansvar

Stödpersonen har möjlighet att få handledning enskilt (per telefon) eller i grupp (var, när?)

Handledare _____ tfn _____

Detta kontrakt är uppgjort i tre exemplar, ett för stödpersonen, ett för brukaren och ett för förmedlaren

____/____ 20

Förmedlarens underskrift

Stödpersonens underskrift

Brukarens underskrift

Bilaga Uppdragsbeskrivning

Stödpersonutbildning på Yrkeshögskolan Sydväst/Lärkkulla

- Tidpunkt** 27. - 28.2. och 8.3.2004
- Kursen ordnas** av Finlands Svenska Handikappförbund/stödpersonprojektet
- Kursen är** öppen för alla intresserade av frivilligarbete även utanför Yrkeshögskolan och den är avgiftsfri för deltagarna
- Kursen ger** värdefull erfarenhet och med hela innehållet studieveckor enligt avtal med utbildningsenheten

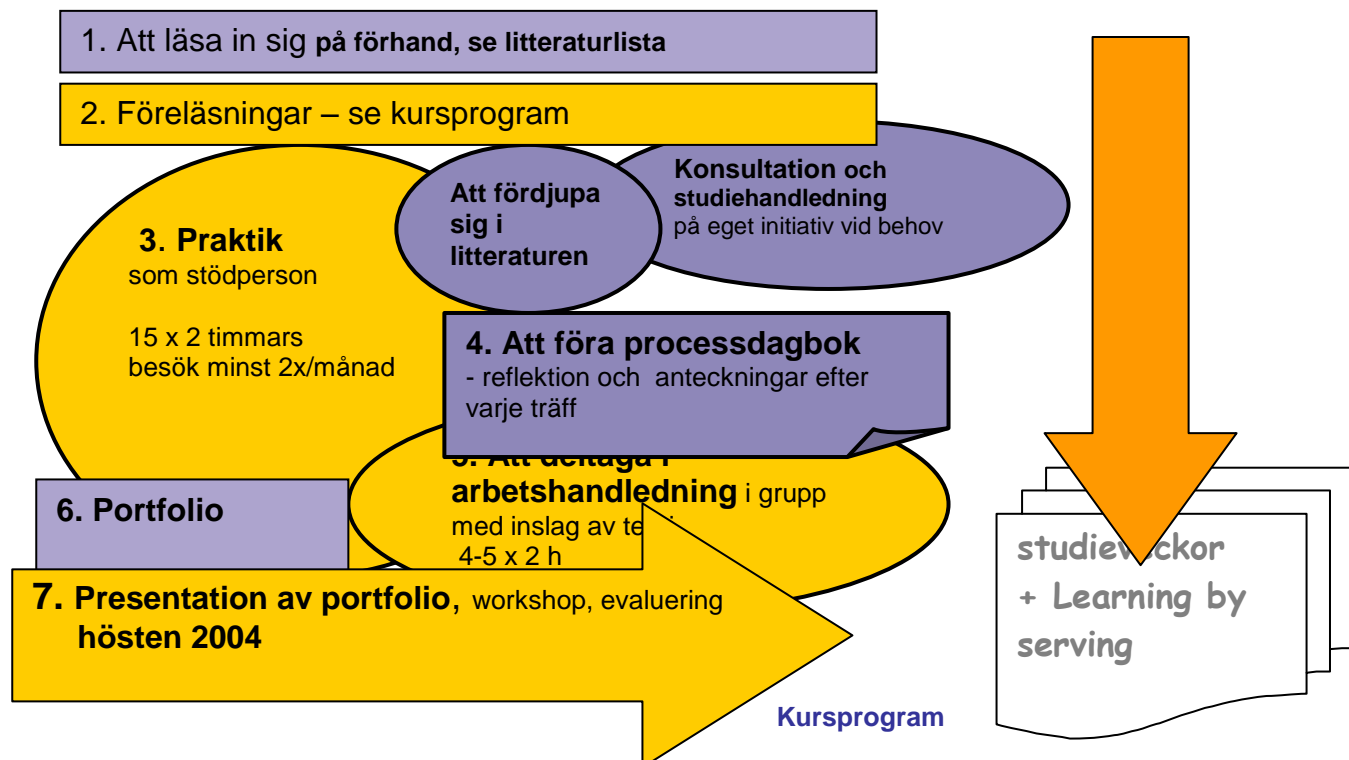
Förfrågningar och anmälningar senast 9.2.2004

Henrica Lindholm på Yrkeshögskolan Sydväst 019 275 7282 / henrica-lindholm@sydvast.fi
Helena Blomqvist på Handikappförbundet 041 5012531 / fsh.helena.blomqvist@kolumbus.fi
www.handikappwebben.com/spp

Målsättning är att

Förbättra handikappade personers möjligheter till socialt deltagande
Ge en inblick i frivillig verksamhet och se det som ett komplement till professionellt arbete
Få personliga upplevelser i närhet av handikappade personers vardagsliv, fritid och hobbyn utan att behöva prestera något professionellt, men kunna spegla och utveckla sin framtida yrkesroll med dessa erfarenheter.
Lära känna sig själv bättre och kunna dra gränser
Lära sig något värdefullt genom att glädja andra

Kursens innehåll

Fredag 27.2.04 kl. 16 - 20

- 16.00 **Kursens öppning, målsättningar**
Frivilligverksamhetens många ansikten
- olika motiv till att hjälpa
- frivilligverksamhetens spelregler
Projektledare Helena Blomqvist
- 17.30 Middag
- 18.15 **Psykosocialt handikapp** – orsaker och innebörd
Ingalill Peldán, psykolog, verksamhetsledare
Sympati rf
- 20.00 Bastu och kvällssits

Lördag 28.2.04 9.30 - 16.30

- 9.30 Att möta **den som behöver stöd**
- livets svåra skeden
- stöd i livets kriser
Ingalill Peldán
- 11.30 Lunch
- 12.30 **Från isolering till kommunikation** – erfarenheter av att bekämpa isolering
Författarna Ann-Mari Lindberg och Ulf Gustafsson (gen.sekr. för Handikappförbundet)
- 14.0 Paus
- 14.30 **Att finna varandra i samtal**
Kristina Jansson-Saarela, ordförande
Sympati rf (diakonissa för handikappdiakonin)

Måndag 8.3.04 kl. 16.30 – 20.30

- 16.30 **Föräldrasynvinkel på stödpersonsverksamhet**
Lisbeth Hemgård, ordförande
Finland Svenska Autism- och Aspergerförening
- 17.30 Middag
- 18.15 **Att vara annorlunda** - vad är egentligen normalt?
Thomas Londén, psykolog
Omsorgsbyrån i Ekenäs
- 19.30 Den konkreta verksamheten som stödperson
Henrica Lindholm, Helena Blomqvist

Köpa kläder, gå på bio, besöka vänner osv. är för de flesta av oss vardagliga händelser, som man inte reflekterar närmare över. Man gör som man vill och när man vill.

För många människor med handikapp är situationen helt annorlunda. Många är i behov av en personlig stödperson för att kunna ta del av dessa vardagliga händelser.

UTBILDNING AV STÖDPERSONER PÅ ARCADEA ÅR 2003

Personer med handikapp saknar ofta möjlighet till spontana aktiviteter som skapar gemenskap och delaktighet. Många är beroende av stöd för att få en meningsfull och varierande fritid. Finlands Svenska Handikappförbund har tillsammans med andra organisationer startat ett projekt för att bl.a. utbilda stödpersoner.

Utbildningen, vilken omfattar **3 studieveckor**, ordnas som valbar kurs för studeranden på Arcada. Även andra än studeranden på Arcada har möjlighet att delta i utbildningen.

Målsättning: Learning by serving

- Att få en inblick i frivillig verksamhet
- Att förbättra möjligheter till socialt deltagande
- Att erhålla kunskap i mänskligt bemötande och få personliga upplevelser i närhet av människors vardagsliv, fritid och hobbyn utan att behöva uppvisa resultat inom sitt blivande yrkesområde.
- Att förbättra sin självkänedom och kunna dra gränser
- Att fördjupa känslan för gemensamt ansvar och förbättra samarbetsförmåga inom olika grupper i arbetslivet och samhälle
- Att lära sig något värdefullt genom att glädja andra

Innehåll och tidtabell

Föreläsningar och diskussioner tisdagar på Arcada kl. 15-17.30
Praktik

veckorna 8-14
veckorna 14 – 48

1. Introduktion (Kristina Jansson-Saarela) 3 x 45´ kl. 15-17.30 **18.2.**

Informativ, intresseväckande och attitydformande del
Grundprinciper i frivillig verksamhet, etiken i att hjälpa,
möjligheter, ansvar och gränsdragning.

2. Upplevelsebaserad kunskap i bemötande av personer med särskilda behov i vardagslivet
Veckorna 9 –13. 15-17.30

- Fysiskt handikapp (Ulf Gustafsson) 3 x 45´ kl.15-17.30 **25.2.**
- Psykiskt handikapp (Ingalill Peldán) 3 x 45´ kl.15-17.30 **4.3**
- Utvecklingsstörning (Marita Mäenpää) 3 x 45´ kl.15-17.30 **11.3**
- Asperger och autism (Lisbeth Hemgård) 3 x 45´ kl.15-17.30 **18.3**
- Synskada , Ulla Jensén (Gun-Maj Silander))1 x 45´ kl.15.00-15.45 **25.3**
- Hörselskada, Clara Westerlund-Horttana (Sonja Londen)1 x 45´ kl.15.45-16.30 ”
- Dövhet (Brita Edlund) 1 x 45´ kl.16.45-17.30 ”
- afasi, dysfasi??

3. Workshop Hur känns det? Förmedling av kontakter. 2x 45´ kl. 15-17.30 **1.4.**

4. Praktiken omfattar 12 x 2-3 timmars besök eller träffar med sin valda person. **vecka 14-48**

Stödpersonen gör upp en plan för träffar och kommer överens om allmänna principer för umgänget utgående från sina egna möjligheter och personens behov. En kortare period än 6 månader är inte önskvärd med tanke på personens behov.

Träffarna kan innebära samtal, gemensamma besök till olika evenemang osv. Träffarna ersätter inte någon serviceform personen annars är berättigad till.

Efter varje möte för stödpersonen dagbok om processen, vilken fungerar som grund för handledning i inlärningsprocessen.

5. Uppföljning och handledning

Studiehandledning i grupp under praktikperioden:
Camilla Wikström-Grotell, Carita Sjöberg

Grupphandledning för stödpersonerna under vårterminen kl.15-17 **22.4.**
kl.15-17 **27.5**

Grupphandledningen fortsätter 3 gånger på hösten med en träff/månad.
Gruppens storlek är max. 6 personer. Stödpersonsprojektet står för grupphandledningen.

Stödpersonerna uppmuntras också till att själva kontakta organisationernas eller Arcadas kontaktpersoner för **konsultation** ifall det uppstår knepiga frågor eller problem i stödpersonsförhållandet

6. Utvärdering av utbildningen och utbyte av kursdeltagarnas erfarenheter i form av gruppdiskussioner. Studeranden fyller också i en utvärderingsblankett.
Kartläggning av samarbetsmöjligheter i fortsättningen.

Kontaktpersoner:

Arcada

Camilla Wikström-Grotell
Institutionen för rehabilitering
09-5253 2490, 050-358 0938
camilla.wikstrom-grotell@arcada.fi

Carita Sjöberg
Socionomutbildningen
09-5253 2495, 050-3684610
carita.sjoberg@arcada.fi

Stödpersonsprojektet

Helena Blomqvist, projektledare
FINLANDS SVENSKA HANDIKAPPFÖRBUND
Eriksgatan 8 IV våningen, 00100 HELSINGFORS
041-501 2531 Fax 09-47762370
Fsh.helena.blomqvist@kolumbus.fi

Sakkunniga i olika organisationer

Ulf Gustafsson
Finlands Svenska Handikappförbund
09-494 466
ulf.gustafsson@kolumbus.fi

Marita Mäenpää, FDUV
Förbundet De Utvecklingsstördas Vål
09-407 070, 040-734 28 06
marita.maenpaa@fduv.fi

Lisbeth Hemgård,
Förbundet De Utvecklingsstördas Vål
09-407 070, 040-526 43 69
lisbeth.hemgard@fduv.fi

Maria Ek, socialarbetare, Helsingfors stad
3104 4808 (11-12), 050 529 2146
maria.ek@hel.fi

Kristina Jansson-Saarela
Centralen för gemensamt församlingsarbete
09 709 2540
kristina.jansson-saarela@evl.fi

Aira Eklöf, CP-förbundet
040 545 7144
aira.eklof@cp-liitto.fi

Inga-Lill Peldán, Sympati rf.
040-516 09 80
sympati.peldan@kolumbus.fi

Sonja Londen, Finlands svenska hörselskadade
09 663 392
sonja.londen@ffsh.net

Gun-Maj Silander
Svenska synskadade I Mellersta Nyland
09 121 779

Peter Karlsson
Stroke och Afasi
040 5430009
peter.karlsson@stroke.inet.fi

Litteratur:

- Attwood T (2000) *Om Asperger syndrom*. Natur & Kultur
- Bakk Ann & Grünewald Karl (1998) *Omsorgsboken - en bok om människor med begåvningsmässiga funktionshinder*. Liber
- Eskola Antti & Kurki Leena (toim.) (2001) *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*. Vastapaino
- Frith Uta (1994) *Autism - Gåtans förklaring*. Liber
- Gerland Gunilla (1997) *Det är bara att fråga*. Cura Bokförlag
- Gustafsson Ulf (1981) *Det kunde vara du*. Schildts
- Gustafsson Ulf (1999) *Kohtaa omat ennakkoluulosi*. Ab Projektforum Oy
- Gustafsson Ulf, red (1998) *Varför just jag – Unga röster om handikapp och jämlikhet*. Samarbetsrådet för handikapprådet i Svenskfinland.
- Hellsten Tommy (1996) *Medmänniskan – en bok om att möta sig själv och andra*. Församlingsförbundets Förlags Ab
- Jarhag Sven (1992) *Inflytande i vardagslivet - närstudie av tre utvecklingsstörda personers inflytande i sitt vardagsliv*. Hälsohögskolan i Jönköping
- Lagerheim Berit (1994) *Att utvecklas med handikapp. Möjligheter och begränsningar hos barnet, familjen och omgivningen*. Liber
- Lehtinen Sini (1994) *Tukihenkilö apuna arjessa. Järjestön tukihenkilöprojekti*. Raportti vuosilta 1992-1993. Sosiaaliturvan Keskusliitto
- Lindberg Ann-Mari (1996) *Kraschen*. Söderström & co
- Lindqvist Martti (1995) *Auttajan varjo*. Otava.
- Nyman Esa (1999) *Tukihenkilötoiminta, tie elämänlaatuun*. Kehitysvammaisten tukiliitto ry.

UTBILDNING AV STÖDPERSONER PÅ ARCADA 2003

